

Οδηγίες Προφύλαξης για Ιδιώτες και Επιχειρήσεις / Διαδικασίες Απολύμανσης

1. Μέτρα προφύλαξης για τις επιχειρήσεις Τροφίμων

Σύντομη Περιγραφή

Καταγράφεται ποιες προληπτικές δράσεις θα πρέπει να εφαρμόζονται, οδηγίες καθαρισμού και απολύμανσης για το προσωπικό, οδηγίες ατομικής υγιεινής προς τους εργαζόμενους και τους πελάτες και ο τρόπος της σωστής χρήσης γαντιών.

Εφαρμογή γενικότερων προληπτικών δράσεων:

- Αποτροπή της εισόδου πολλών ατόμων ταυτόχρονα στην επιχείρηση (1 άτομο /8 τετραγωνικά μέτρα, ώστε να αποφεύγεται ο συγχρωτισμός),
- Ύπαρξη, σε ευκρινή θέση στις εισόδους και τις εξόδους των καταστημάτων, φιάλης αλκοολούχου διαλύματος (με αντλία έγχυσης και βάση) για την υγιεινή των χεριών, προς χρήση των πελατών.
- Οι υπάλληλοι που εργάζονται στην εφοδιαστική αλυσίδα να φορούν γάντια και προστατευτική μάσκα κατά το άνοιγμα και τη διαχείριση των εμπορευμάτων.
- Οι υπάλληλοι που εξυπηρετούν το κοινό από χώρους κοπής τυριών/αλλαντικών να αποφεύγουν να ομιλούν, να βήχουν ή να εισπνέουν-εκπνέουν βαθιά κατά τον τεμαχισμό των τροφίμων ή τη μεταφορά χύμα τροφίμων σε συσκευασίες, και την εξυπηρέτηση των πελατών. Εάν κατά τις εργασίες αυτές θα φέρουν μάσκα, αυτή πρέπει να είναι κατάλληλη, να εφαρμόζεται σωστά στο πρόσωπο, και να αλλάζεται συχνά ώστε να μην αποτελέσει με την πάροδο του χρόνου εστία μικροβίων (σταφυλόκοκκος κτλ.). Εάν θα φορούν γάντια, να γίνεται σωστή χρήση, ως αναφέρεται πιο κάτω.
- Σε επιμέρους τμήματα εντός των **υπεραγορών τροφίμων**, όπως χώρος κοπής τυριών κ.λπ. να τηρείται απόσταση 2 μέτρων μεταξύ των πελατών.
- Ο υπάλληλος πίσω από το χώρο κοπής να αφήνει πάνω στο διαχωριστικό, όπου υπάρχει η δυνατότητα, το προς πώληση προϊόν.
- Κατά τη διάρκεια παραμονής έμπροσθεν των ταμείων να τηρείται 2 μέτρα απόσταση μεταξύ των πελατών.
- Σε περίπτωση που τα ταμεία δεν φέρουν προστατευτικό τζάμι μεταξύ πελάτη και ταμιά ο πελάτης να απέχει τη μέγιστη εφικτή απόσταση.
- Αποφυγή κατά το δυνατόν χρήσης μετρητών κατά τη συναλλαγή.
- Εφοδιασμό των αποχωρητηρίων με υγρό σαπούνι, χειροπετσέτες μιας χρήσης, (οι οποίες θα απορρίπτονται σε ποδοκίνητους κάδους πλησίον των νιπτήρων), και αντισηπτικό αλκοολούχο διάλυμα (περιεκτικότητας 70% σε αλκοόλη).

- Επιμελής και συχνός καθαρισμός των αντικειμένων κοινής χρήσης.

- Όλα τα προϊόντα / τρόφιμα, όπως ψωμιά κ.α., να εκτίθενται προς πώληση και να προσφέρονται, σε συσκευασίες/ σε χάρτινο περιτύλιγμα, και όχι χύμα.

- Σε περίπτωση **κατ' οίκον διανομής τροφίμων («delivery»)** τα μόνιμα δοχεία (αν χρησιμοποιούνται αντί δοχείων μιας χρήσης) και τα μονωτικά μέσα – τόσο τα μετακινούμενα όπως π.χ. αυτά μέσα στα οποία τοποθετούνται πίτσες μέσα σε χαρτονένιες συσκευασίες, όσο και τα μόνιμα πάνω σε μέσα μεταφοράς (π.χ. κουτί στο πίσω μέρος μοτοσυκλέτας) θα είναι καθαρά και σε καλή κατάσταση συντήρησης, θα επιδέχονται αποτελεσματικό καθαρισμό και απολύμανση και **θα καθαρίζονται και απολυμαίνονται συχνά κάθε μέρα.**

- Όλοι οι χειριστές τροφίμων τηρούν αυστηρώς τα μέτρα καθαριότητας και απολύμανσης των χεριών, και αποφεύγουν απολύτως να ομιλούν, να βήχουν ή να εισπνέουν-εκπνέουν βαθιά κατά τον χειρισμό των τροφίμων. Εάν κατά τον χειρισμό τροφίμων φέρουν μάσκα, αυτή πρέπει να είναι κατάλληλη, να εφαρμόζεται σωστά στο πρόσωπο, και να αλλάζεται συχνά ώστε να μην αποτελέσει με την πάροδο του χρόνου εστία μικροβίων (σταφυλόκοκκος κτλ.).

- Στην περίπτωση **μεγάλων υπεραγορών** ενδείκνυται να διενεργείται τακτικά έλεγχος από άτομο της επιχείρησης για έλεγχο της τήρησης των μέτρων προφύλαξης τόσο από το προσωπικό όσο και από συνεργάτες και πελάτες, καθώς και καθοδήγηση αυτών.

- Γενικά να συμμορφώνονται με τα σχετικά Διατάγματα που εκδίδει ο Υπουργός Υγείας.

Οδηγίες καθαρισμού και απολύμανσης για το προσωπικό καθαριότητας:

- Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται για τον συστηματικό, επαρκή και συνεχή αερισμό όλων των χώρων.

- Όλες οι επιφάνειες δάπεδα, πάγκοι, ταμεία, χώροι υγιεινής (δάπεδα, λεκάνες, νιπτήρες κ.λπ.) πρέπει να διατηρούνται καθαρές και να απολυμαίνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια της ημέρας.

- Πέρα από τις συνήθεις εργασίες καθαρισμού, χρειάζεται συχνός καθαρισμός των λείων επιφανειών που χρησιμοποιούνται συχνά (π.χ. πόμολα, χερούλια, κουπαστή από σκάλες ή κιγκλίδωμα, ανελκυστήρες, διακόπτες, βρύσες κλπ.) με κοινά καθαριστικά, δηλαδή υγρό σαπούνι και νερό, ή διάλυμα οικιακής χλωρίνης 10% (1 μέρος οικιακής χλωρίνης αραιωμένο σε 10 μέρη νερό) ή αλκοολούχο αντισηπτικό. Σημειώνεται ότι οι εργασίες καθαρισμού πρέπει να γίνονται με χρήση γαντιών και στολή εργασίας.

- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στον καθαρισμό των αντικειμένων και των επιφανειών με τις οποίες ήρθε σε επαφή άτομο που εμφάνισε συμπτώματα ίωσης.

- Οι πλαστικές σακούλες των κάδων, όταν γεμίζουν, πρέπει να δένονται σφικτά και να απομακρύνονται αμέσως. Τα γάντια μετά τη χρήση τους πρέπει να απορρίπτονται αμέσως στις πλαστικές σακούλες των

κάδων απορριμμάτων και να μη γίνονται προσπάθειες καθαρισμού τους, πχ. πλύσιμο των γαντιών μιας χρήσης και επαναχρησιμοποίησή τους.

Οδηγίες ατομικής υγιεινής προς τους εργαζόμενους και τους πελάτες:

- Αποφυγή επαφής χεριών με τα μάτια, τη μύτη και το στόμα για τη μείωση του κινδύνου μόλυνσης από τον ιό.

- Σε βήχα ή φτέρνισμα, κάλυψη της μύτης και του στόματος με το μανίκι στο ύψος του αγκώνα ή με χαρτομάντιλο. Το χρησιμοποιημένο χαρτομάντιλο πρέπει να απορρίπτεται αμέσως μετά τη χρήση του μέσα στους κάδους απορριμμάτων.

- Τακτικό πλύσιμο των χεριών των εργαζομένων με σαπούνι και νερό για τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα. Προσεκτικό στέγνωμα των χεριών με χάρτινες χειροπετσέτες μιας χρήσης οι οποίες θα απορρίπτονται στους κάδους απορριμμάτων. Το πλύσιμο των χεριών πρέπει να γίνεται απαραίτητα μετά την επαφή με αναπνευστικές εκκρίσεις και μετά τη χρήση της τουαλέτας. Επισημαίνεται ότι τα γάντια δεν αντικαθιστούν το πλύσιμο των χεριών.

- Άτομα με συμπτώματα λοίμωξης του αναπνευστικού να μην προσέρχονται στην εργασία τους μέχρι το πέρας των συμπτωμάτων.

Σωστή χρήση γαντιών:

Όπου ενδείκνυται η χρήση γαντιών, πρέπει να ακολουθούνται οι ακόλουθες οδηγίες

1. Πριν φορέσετε τα γάντια, πάντα πλένετε τα χέρια σας με σαπούνι για τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα και τα σκουπίζετε
2. Φοράτε το σωστό μέγεθος
3. Αλλάζετε γάντια, όπως θα πλένατε τα χέρια σας αν δεν φορούσατε γάντια, τουλάχιστον κάθε 4 ώρες
4. Τα γάντια θα πρέπει να αφαιρούνται κάθε φορά που χρησιμοποιείτε την τουαλέτα ή τρώτε ή χειρίζεστε σκουπίδια ή καθαρίζετε επιφάνειες
5. Δε θα πρέπει να αγγίζετε το πρόσωπό σας ενώ φοράτε τα γάντια
6. Το γάντι του χεριού που θα χρησιμοποιηθεί για τη χρηματική συναλλαγή πρέπει να αντικαθίσταται
7. Αντικαταστήστε κατεστραμμένα ή σκισμένα γάντια αμέσως
8. Μην επαναχρησιμοποιείτε γάντια φορεμένα. Κάθε φορά που αλλάζετε γάντια πετάτε τα χρησιμοποιημένα.
9. Αφαιρείτε το κάθε γάντι χωριστά πιάνοντάς το από τη μανσέτα

10. Πλύνετε τα χέρια σας ακόμα και αν φοράτε γάντια, καθώς τα μολυσμένα γάντια όταν αφαιρεθούν μπορεί να μεταδώσουν τον ιό στα χέρια σας.

2. Μέτρα προφύλαξης για τους ιδιοκτήτες / διαχειριστές των υπεραγορών, αρτοποιείων, φρουταγορών, περιπτέρων, μίνι μάρκετς, κρεοπωλείων, ιχθυοπωλείων, παντοπωλείων, ζαχαροπλαστείων, καβών και όλες οι άλλες υπηρεσίες παρασκευής τροφίμων και ποτών

Σύντομη Περιγραφή

Οι ιδιοκτήτες / διαχειριστές των πιο πάνω επιχειρήσεων οφείλουν να παρέχουν μάσκες προστασίας και γάντια στους εργαζόμενούς τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Νοείται ότι, απαγορεύεται η διακίνηση των εργαζομένων και προμηθευτών εντός των υπό αναφορά επιχειρήσεων χωρίς τη χρήση μασκών προστασίας και γαντιών.

3. Μέτρα προφύλαξης για τις επιχειρήσεις η λειτουργία των οποίων δεν έχει ανασταλεί

Σύντομη Περιγραφή

Δεν επιτρέπεται η παρουσία στον ίδιο χώρο, δηλαδή στον χώρο εξυπηρέτησης, ανά πάσα στιγμή αριθμού ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων, που δεν θα υπερβαίνει το 1 άτομο ανά 8τ.μ. ωφέλιμου χώρου.

Όλες οι επιχειρήσεις οφείλουν να λαμβάνουν μέτρα για σηματοδότηση της απόστασης, τουλάχιστον δύο μέτρων, η οποία πρέπει να τηρείται από τους πολίτες κατά τη διάρκεια εξυπηρέτησης τους στα ταμεία εντός των καταστημάτων και στις ουρές αναμονής εκτός των καταστημάτων, και δεν επιτρέπεται η παρουσία στον ίδιο χώρο, δηλαδή στον χώρο εξυπηρέτησης, ανά πάσα στιγμή αριθμού ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων, πέραν του ενός ατόμου ανά 8 τ.μ. ωφέλιμου χώρου.

4. Οδηγίες προφύλαξης και μέτρα ατομικής προστασίας από λοίμωξη κορωνοϊού COVID-19

Σύντομη Περιγραφή

Καταγράφονται οι οδηγίες προφύλαξης και τα μέτρα ατομικής προστασίας στην κοινότητα, η υγιεινή των χεριών και η χρήση γαντιών και μασκών.

Μέτρα ατομικής προστασίας στην κοινότητα:

Για σκοπούς ορθής πληροφόρησης του κοινού, η Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων και τα μέλη της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής του Υπουργείου Υγείας επιθυμούν να τοποθετηθούν επί του θέματος των μέτρων ατομικής προστασίας σε κοινόχρηστους χώρους (π.χ. υπεραγορές, λαϊκές αγορές, φαρμακεία, τράπεζες και άλλοι χώροι εργασίας).

Η επιλογή για εφαρμογή επιπλέον μέτρων ατομικής προστασίας, όπως γαντιών ή μάσκας, είναι απολύτως συμπληρωματική και δεν πρέπει να αντικαθιστά την αναγκαιότητα για εφαρμογή των υπόλοιπων συνιστομένων προστατευτικών μέτρων που έχουν μεγαλύτερη υπόσταση στη μείωση του κινδύνου μετάδοσης του ιού Sars-CoV2. Αυτά τα μέτρα υπενθυμίζεται ότι είναι: η τήρηση απόστασης 2 μέτρων από άλλα άτομα, η αποφυγή συνωστισμού σε κλειστούς χώρους, η τακτική υγιεινή χεριών (είτε με νερό και σαπούνι είτε με αλκοολούχο διάλυμα) και η αποφυγή επαφής των χεριών (με ή χωρίς γάντια) με το πρόσωπο όλες τις ώρες που βρίσκεστε εκτός της οικίας σας.

Υγιεινή των χεριών:

Η υγιεινή των χεριών αποτελεί το πιο σημαντικό μέτρο, στον περιορισμό της μετάδοσης του ιού. Συνιστάται η προσεκτική και συνεχής υγιεινή των χεριών είτε με νερό και σαπούνι είτε με αλκοολούχο αντισηπτικό, κυρίως μετά την επαφή με κοινόχρηστες επιφάνειες, κατά την έξοδο σας από τον χώρο που επισκεφθήκατε και πριν την είσοδο σας στους προσωπικούς σας χώρους, όπως για παράδειγμα, το αυτοκίνητό σας ή το σπίτι σας. Παράλληλα, πρέπει όλες τις ώρες να αποφεύγεται η επαφή των χεριών με το πρόσωπο και σε αντίθετη περίπτωση που είναι απαραίτητο, αυτό να γίνεται με καθαρά χέρια.

Γάντια:

Παρόλο που η χρήση γαντιών συνιστάται από πολλούς χώρους εργασίας, με σκοπό τη παρεμπόδιση της μετάδοσης του ιού SARS-CoV-2, η υγιεινή των χεριών πριν και μετά τη χρήση των γαντιών είναι επιβεβλημένη. Σε τέτοιες περιπτώσεις, συνιστάται όπως τα γάντια να εφαρμόζονται αμέσως πριν την είσοδο σε κοινόχρηστους χώρους και να απορρίπτονται σε καλάθο απορριμμάτων, αμέσως μετά την έξοδο σας από το δημόσιο χώρο, όπου και θα πρέπει να ακολουθηθεί η υγιεινή των χεριών. Δεν συνιστάται η χρήση γαντιών σε όλη τη διάρκεια της παραμονής έξω από το σπίτι, καθώς η χρήση τους δημιουργεί ψευδές αίσθημα ασφάλειας και αυξάνεται ο κίνδυνος μη συμμόρφωσης στα υπόλοιπα και πιο σημαντικά μέτρα. Επιπλέον, θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα γάντια φθείρονται εύκολα, τόσο κατά τη διάρκεια της χρήσης όσο και από τα αλκοολούχα διαλύματα. Σε περίπτωση φθοράς ή παρατεταμένης χρήσης, θα πρέπει να απορρίπτονται σωστά και να εφαρμόζεται η υγιεινή των χεριών και εάν χρειάζεται, να χρησιμοποιείται νέο ζευγάρι γαντιών.

Μάσκα:

Αν και δεν υπάρχουν πρόσφατα και επακριβή επιστημονικά δεδομένα που να υποστηρίζουν τη χρήση μάσκας σε κοινούς χώρους (χώρους μη-υγειονομικής φροντίδας), η χρήση της μάσκας αποσκοπεί στον περιορισμό της μετάδοσης εκκρίσεων του αναπνευστικού από το άτομο που την εφαρμόζει. Συνεπώς, μπορεί δυνητικά να περιορίσει τη μετάδοση του ιού προς τους άλλους από νοσούντα συμπτωματικά ή και ασυμπτωματικά άτομα που φέρουν τη μάσκα. Επίσης μπορεί να προστατεύσει τα άτομα που τη φέρουν από άμεση έκθεση του στόματος και της μύτης τους σε σταγονίδια άλλων ατόμων που βρίσκονται πολύ κοντά τους. Η χρήση της όμως ενέχει τον κίνδυνο δημιουργίας ψευδούς αίσθηματος ασφάλειας και τονίζεται ότι ακόμα και όταν εφαρμόζεται, είναι συμπληρωματικό μέτρο. Για τον λόγο αυτό, πάντα τηρούνται τα υπόλοιπα μέτρα, όπως υγιεινή των χεριών, τήρηση αποστάσεων 2 μέτρων και περιορισμός-απομόνωση των θετικών κρουσμάτων και των επαφών τους. Καθώς η μάσκα μπορεί να φθαρεί, θα χρειαστεί να απορρίπτεται σε καλάθους απορριμμάτων μετά από κάποιες ώρες εφαρμογής της, όταν είναι ορατά λερωμένη ή βρεγμένη, ή κατά την έξοδο από τους κλειστούς χώρους στους οποίους χρησιμοποιήθηκε.

Η χρήση αυτοσχέδιων υφασμάτινων масκών δεν προστατεύει, απεναντίας εκθέτει τον χρήστη σε κίνδυνο. Επίσης, η χρήση μάσκας υψηλής αναπνευστικής προστασίας ή ασπίδας προσώπου (προσωπίδας) στην κοινότητα, δεν έχουν κανένα απολύτως όφελος, καθώς δεν υπάρχουν συνθήκες παραγωγής αερολύματος, όπως γίνεται σε χώρους υγειονομικής φροντίδας. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση απόφασης για χρήση μάσκας, συνιστάται η χρήση απλής χειρουργικής μάσκας και να ακολουθούνται οι οδηγίες του κατασκευαστή.

Η Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων και η Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή του Υπουργείου Υγείας τονίζει ότι παρακολουθεί στενά τη διεθνή βιβλιογραφία και στις περιπτώσεις αλλαγής των υφιστάμενων δεδομένων ή των οδηγιών και των μέτρων που αφορούν τον ιό SARS-CoV2, παρέχει τις ανάλογες εισηγήσεις/τροποποιήσεις προς τον Υπουργό Υγείας για να παρθούν αποφάσεις και να ενημερωθούν οι πολίτες και διαμένοντες της Κυπριακής Δημοκρατίας, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η Δημόσια Υγεία.

Τέλος, τονίζεται ότι η Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή προβαίνει σε ανακοινώσεις και εισηγήσεις βάσει εμπειρογνωμοσύνης, επιστημονικών δεδομένων που πιθανόν να εφαρμόζονται και σε άλλες χώρες και μετά από μελέτη ιατρικής βιβλιογραφίας.

5. Τρόφιμα και Κορωνοϊός SARS-CoV-2

Σύντομη Περιγραφή

Απαντήσεις σε συχνές ερωτήσεις και οδηγίες προφύλαξης κατά την μετάβαση στις υπεραγορές, για παραγγελία τροφίμων μέσω κατ' οίκον παράδοσης (delivery) και άλλα μέτρα ατομικής προστασίας εντός της οικίας.

Τι γνωρίζουμε μέχρι στιγμής για τη νόσο COVID-19 του αναπνευστικού συστήματος που σχετίζεται με τον νέο ιό SARS-CoV-2;

Σύμφωνα με όσα γνωρίζουμε μέχρι στιγμής, η νέα νόσος του αναπνευστικού συστήματος COVID-19 οφείλεται σε μόλυνση από ένα νέο τύπο κορωνοϊού, του SARS-CoV-2. Οι τρόποι μετάδοσης της COVID-19 σχετίζονται στενά με αυτόν άλλων γνωστών κορωνοϊών. Οι διαφορετικοί τύποι κορωνοϊών συνήθως προκαλούν συμβατικά κρουολογήματα στους ανθρώπους. Επιπλέον, άλλοι κορωνοϊοί, όπως οι κορωνοϊοί SARS και MERS έχουν εμφανιστεί στο παρελθόν και έχουν οδηγήσει σε σοβαρά αναπνευστικά προβλήματα. Τα κύρια όργανα στόχοι του κορωνοϊού SARS-CoV-2 στον άνθρωπο είναι τα όργανα του αναπνευστικού συστήματος. Η πιο σημαντική μέθοδος μετάδοσης είναι η «μόλυνση με σταγονίδια», με την οποία οι κορωνοϊοί μεταφέρονται από ανθρώπους στον αέρα μέσω σταγονιδίων και στη συνέχεια εισπνέονται. Επίσης, παθογόνα που βρίσκονται στα χέρια μπορούν να εισέλθουν μέσω του βλεννογόνου της μύτης, του στόματος ή των ματιών, και να οδηγήσουν σε μόλυνση.

Υπάρχουν άλλοι πιθανοί τρόποι μετάδοσης;

Επί του παρόντος δεν υπάρχουν περιπτώσεις, οι οποίες να έχουν δείξει ότι άνθρωποι έχουν μολυνθεί με τον νέο τύπο κορωνοϊού με άλλο τρόπο, όπως μέσω της κατανάλωσης μολυσμένων τροφίμων ή μέσω επαφής με μολυσμένα αντικείμενα. Δεν υπάρχουν επίσης γνωστές αναφορές για άλλους κορωνοϊούς σχετικά με λοιμώξεις που να οφείλονται σε τρόφιμα ή σε επαφή με στεγνές επιφάνειες. Η

μετάδοση μέσω επιφανειών που πρόσφατα μολύνθηκαν με ιούς είναι παρόλα αυτά δυνατή, μέσω μολύνσεων με την αφή. Ωστόσο, αυτό είναι πιθανό να συμβεί μόνο σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη μόλυνση από άτομο που νοσεί, λόγω της σχετικά χαμηλής σταθερότητας των κορονοϊών στο περιβάλλον, και εφόσον το άτομο που θα αγγίξει τις επιφάνειες θα αγγίξει μετά το στόμα, την μύτη ή τα μάτια του.

Πως μπορώ να προστατευτώ από τη μόλυνση με τον ιό μέσω των τροφίμων;

Με τα έως τώρα δεδομένα ο ιός δεν μεταδίδεται στον άνθρωπο μέσω μολυσμένων τροφίμων, όμως πρέπει να τηρούνται αυστηρά οι γενικοί κανόνες καθημερινής υγιεινής, όπως το συχνό πλύσιμο των χεριών με σαπούνι, καθώς και οι κανόνες υγιεινής κατά το χειρισμό των τροφίμων. Δεδομένου ότι οι ιοί είναι ευαίσθητοι στη θερμότητα, ο κίνδυνος μόλυνσης μπορεί επίσης να μειωθεί περαιτέρω με τη θέρμανση των τροφίμων.

Μπορεί ο νέος τύπος SARS-CoV-2 να μεταδοθεί μέσω πιάτων και μαχαιροπήρουνων σε κυλικεία ή άλλα μέρη μαζικής εστίασης;

Οι κορωνοϊοί μπορούν γενικά να επιμολύνουν τα μαχαιροπήρουνα ή τα πιάτα, όπως προφανώς και άλλες επιφάνειες, μέσω φταρνίσματος ή βήχα από προσβεβλημένο άτομο άμεσα πάνω τους, και μπορούν να επιβιώσουν σε αυτές τις στέρεες επιφάνειες για κάποιο χρονικό διάστημα. Μια επιδερμική μόλυνση θεωρητικά θα μπορούσε να είναι δυνατή εάν ο ιός μεταδοθεί μέσω μαχαιροπήρουνων ή των χεριών στο βλεννογόνο του στόματος, του λαιμού ή των ματιών. Ωστόσο, δεν έχει γίνει γνωστή καμία μόλυνση με SARS-CoV-2 μέσω αυτής της οδού μετάδοσης και επομένως μετάδοση μέσω αυτής της οδού θεωρείται έως τώρα αδύνατη.

Γίνεται ο ιός ανενεργός με το πλύσιμο στο χέρι ή με το πλυντήριο πιάτων;

Όπως όλοι οι εγκαψιδιωμένοι ιοί στους οποίους το γενετικό υλικό επικαλύπτεται από ένα στρώμα λίπους, έτσι και οι κορωνοϊοί είναι ευαίσθητοι σε ουσίες που διαλύουν το λίπος, όπως οι αλκοόλες ή οι επιφανειοδραστικοί παράγοντες, που περιέχονται σε σαπούνια και απορρυπαντικά πιάτων. Οι ουσίες αυτές θεωρείται ότι μπορούν να βλάψουν την επιφάνεια του ιού και να καταστήσουν τον ιό ανενεργό. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα εάν τα πιάτα πλένονται και στεγνώνουν σε πλυντήριο πιάτων σε θερμοκρασία 60 βαθμών Κελσίου ή υψηλότερη.

Απαιτούνται ειδικά προληπτικά μέτρα όσον αφορά στα πιάτα ή στα μαχαιροπήρουνα στις εγκαταστάσεις φροντίδας των ηλικιωμένων;

Όλα τα συνήθη μέτρα και οι κανόνες συμπεριφοράς για την προστασία από νοροϊούς ή ιούς της γρίπης στις εγκαταστάσεις φροντίδας ηλικιωμένων, βοηθούν κατά της μετάδοσης της COVID-19.

Μπορώ να μολυνθώ από τον SARS-CoV-2 μέσω μολυσμένων κατεψυγμένων τροφίμων;

Μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν ενδείξεις μόλυνσης μέσω της κατανάλωσης τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων των κατεψυγμένων τροφίμων. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να συμμορφώνεστε απολύτως με τους γενικούς κανόνες υγιεινής κατά την προετοιμασία των τροφίμων.

Πώς μπορώ να προστατευθώ όταν πηγαίνω στο σουπερμάρκετ;

Ένας βασικός τρόπος για να αποφευχθεί η εξάπλωση του ιού είναι να τηρηθεί απόσταση των 2 μέτρων μακριά από άλλους ανθρώπους. Γενικά ο κορωνοϊός μεταδίδεται από άνθρωπο σε άνθρωπο μέσω σταγονιδίων από μολυσμένα άτομα που φτερνίζονται, βήχουν ή εκπνέουν. Μια τέτοια "κοινωνική αποστασιοποίηση" αποτελεί την κύρια στρατηγική σε οποιαδήποτε κατάσταση εκτός του σπιτιού.

Άλλες ιδέες:

Πηγαίνετε για ψώνια όταν δεν υπάρχει πολύ κίνηση. Πάρτε αντισηπτικό μαζί σας. Χρησιμοποιήστε το για να σκουπίσετε τα χέρια σας και την λαβή του καροτσιού ή τα χερούλια του καλαθιού που θα χρησιμοποιήσετε.

Χρησιμοποιήστε μια πιστωτική ή χρεωστική κάρτα αντί μετρητών, και εάν είναι δυνατό μέσω εφαρμογής (application) κινητού τηλεφώνου που εξασφαλίζει ανέπαφη χρέωση της βίζας. Επίσης, χρησιμοποιήστε το δικό σας στυλό για να υπογράψετε τις αποδείξεις. Μόλις γυρίσετε σπίτι, πλύνετε σχολαστικά τα χέρια σας. Αφού φορέσετε γάντια μιας χρήσης ή εφαρμόσετε απολυμαντικό στα χέρια σας, τοποθετήστε τα προϊόντα σε πάγκο ή τραπέζι που έχετε ήδη απολυμάνει. Περάστε ένα πανί με απολυμαντικό ή με σαπουνάδα στις εξωτερικές συσκευασίες των προϊόντων προτού τα φυλάξετε στα ντουλάπια. Εάν πρόκειται για διπλή συσκευασία (π.χ. σακούλι με δημητριακά προγεύματος εντός χαρτονένιας συσκευασίας), αφαιρέστε την εσωτερική συσκευασία και φυλάξτε αυτήν στο ντουλάπι και πετάξτε την εξωτερική. Στο τέλος καθαρίστε την επιφάνεια του πάγκου/τραπεζιού με σαπουνάδα ή/και με απολυμαντικό. Αν έχετε χρησιμοποιήσει τσάντα για ψώνια πολλαπλής χρήσης, μην ξεχάσετε να πλύνετε αυτήν εσωτερικά και εξωτερικά με νερό και σαπούνι.

Πως μπορώ να προστατευθώ όταν παραγγέλνω τρόφιμα για παράδοση (delivery) στο σπίτι;

Πληρώστε μέσω βίζας, έτσι ώστε να μην χρειαστεί συναλλαγή με χρήση μετρητών. Δώστε οδηγίες όπως το άτομο που θα σας παραδώσει τα τρόφιμα να αφήσει αυτά έξω από την πόρτα και να φύγει. Αφού πλύνετε τα χέρια σας με σαπούνι (αν θέλετε φορέστε μετά και γάντια μιας χρήσης), παραλάβετε τις σακούλες/τα δοχεία με τα τρόφιμα και τοποθετήστε αυτά σε πάγκο/τραπέζι που έχετε ήδη απολυμάνει. Αφαιρέστε τα τρόφιμα εντελώς από τα σακούλια/ τα δοχεία και τοποθετήστε αυτά σε πιάτα ή σε δικά σας δοχεία. Πετάξτε τα άδεια σακούλια/δοχεία. Καθαρίστε την επιφάνεια του πάγκου/τραπεζιού με σαπουνάδα ή/και με απολυμαντικό. Ως τελικό μέτρο πρόληψης, αν θέλετε ζεστάνετε για λίγο το φαγητό προτού το καταναλώσετε, είτε σε κανονικό φούρνο, είτε σε φούρνο μικροκυμάτων, είτε σε κατσαρόλα, αναλόγως του είδους τροφίμου.

Τα προϊόντα με βάση το κρέας επιμολύνονται από τον κορωνοϊό;

Δεν υπάρχουν αναφορές για ανθρώπινες ασθένειες που υποδηλώνουν ότι η COVID-19 μπορεί να μεταδοθεί από τρόφιμα ή συσκευασίες τροφίμων. Ωστόσο, είναι πάντα σημαντικό να ακολουθείτε καλές πρακτικές υγιεινής (δηλαδή να πλένετε συχνά τα χέρια και τις επιφάνειες, να ξεχωρίζετε το νωπό κρέας από άλλα τρόφιμα, να μαγειρεύετε στη σωστή θερμοκρασία και να ψύχετε γρήγορα τα τρόφιμα) κατά το χειρισμό ή την προετοιμασία των τροφίμων.

Πρέπει να καταναλώνω φρούτα και λαχανικά;

Η απλή απάντηση είναι ναι. Δεν υπάρχουν μέχρι τώρα στοιχεία που να υποδηλώνουν ότι ο άνθρωπος μπορεί να νοσήσει από την κατανάλωση φρούτων και λαχανικών, παρόλο που ο ιός μπορεί να βρεθεί σε αυτά αν έχει επιμολυνθεί από άτομο που νοσεί. Επομένως, αυτό που προτείνεται να κάνετε είναι να τηρείτε τους στοιχειώδεις κανόνες υγιεινής. Αν κάποιος θέλει να είναι πιο σχολαστικός: Επειδή ο SARS-CoV-2 προέρχεται από μια οικογένεια ιών που πιθανότατα απενεργοποιείται με το σαπούνι και χλιαρό νερό, το πλύσιμο των φρούτων και των λαχανικών σας με σαπούνι και νερό πρέπει να εξαλείψει κάθε ζωντανό ιό. Όπως όμως έχει ήδη επισημανθεί, δεν έχει παρατηρηθεί μετάδοση της νόσου μέσω της κατανάλωσης τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων και των φρούτων και των λαχανικών.

Πλένω και τις συσκευασίες;

Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε σαπούνι πιάτων σε πλαστικό, γυαλί και μέταλλο. Μετάδοση του ιού μέσω αυτής της οδού δεν έχει παρατηρηθεί. Αν αυτό δεν είναι πρακτικό, πλύνετε καλά τα χέρια σας αφού βγάλετε όλη τη συσκευασία, συμπεριλαμβανομένων των χαρτοκιβωτίων και των περιεκτών. Τέλος, πλύνετε τα χέρια σας, τον πάγκο και άλλες επιφάνειες που έχετε αγγίξει. Κάνετε αυτό αφού έχετε αποθηκεύσει κατάλληλα τα τρόφιμα.

Μπορώ να ενισχύσω το ανοσοποιητικό μου σύστημα μέσω της διατροφής μου;

Με απλά λόγια, δεν μπορείτε να «ενισχύσετε» το ανοσοποιητικό σας σύστημα μέσω της διατροφής και κανένα συγκεκριμένο τρόφιμο ή συμπλήρωμα διατροφής δεν θα σας εμποδίσει να μολυνθείτε από τον SARS-CoV-2 ή να αντιμετωπίσετε τον ιό εάν νοσήσετε. Η καλή πρακτική υγιεινής παραμένει το καλύτερο μέσο αποφυγής μόλυνσης. Μέχρι σήμερα, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων δεν έχει εγκρίνει κανένα ισχυρισμό υγείας για τρόφιμο ή συστατικό τροφίμου που να φέρει την επισήμανση ότι προστατεύει από τη μόλυνση. Υπάρχουν πολλά θρεπτικά συστατικά που εμπλέκονται στην κανονική λειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος, έτσι ώστε να ενθαρρύνουμε τη διατήρηση μιας ισορροπημένης διατροφής για να υποστηρίξουμε την ανοσοποιητική λειτουργία (περιλαμβάνουν χαλκό, φυλλικό οξύ, σίδηρο, σελήνιο, ψευδάργυρο και βιταμίνες A, B6, B12, C και D). Δεν συνιστούμε κανένα τρόφιμο σε σχέση με το άλλο, αλλά ενθαρρύνουμε την κατανάλωση ποικιλίας τροφίμων για να διατηρήσουμε μια ισορροπημένη διατροφή.

Ερωτήσεις από τους επιχειρηματίες

Ένας εργαζόμενος στη μονάδα επεξεργασίας τροφίμων/αγρόκτημα είναι θετικός στον SARS-CoV-2. Ποια μέτρα πρέπει να λάβω για να διασφαλίσω ότι τα τρόφιμα που παράγω είναι ασφαλή;

Οι κορονοϊοί θεωρείται γενικά ότι μεταδίδονται από άτομο σε άτομο μέσω σταγονιδίων του αναπνευστικού συστήματος. Επί του παρόντος, δεν υπάρχουν στοιχεία που να υποστηρίζουν τη μετάδοση του SARS-CoV-2 από τα τρόφιμα. Σε αντίθεση με τους λοιμογόνους γαστρεντερικούς ιούς, όπως ο νοροϊός και η ηπατίτιδα A που συχνά προκαλούν λοίμωξη στον άνθρωπο από τα μολυσμένα τρόφιμα, ο SARS-CoV-2, είναι ένας ιός που προκαλεί κυρίως αναπνευστικά προβλήματα. Η έκθεση σε τρόφιμα σε αυτόν τον ιό δεν είναι γνωστή ως οδός μετάδοσης.

Ενώ η πρωταρχική ευθύνη σε αυτή την περίπτωση είναι να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία άλλων εργαζομένων και ατόμων που ενδέχεται να έρχονται σε επαφή με τον άρρωστο εργαζόμενο, οι εγκαταστάσεις θα πρέπει να διπλασιάσουν τις προσπάθειες καθαρισμού και απολύμανσης για τον έλεγχο τυχόν κινδύνων που ενδεχομένως σχετίζονται με τους εργαζόμενους. Χρήσιμο είναι να ακολουθούνται και σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (W.H.O.). Πάντοτε επίσης να ακολουθούνται οι σχετικές οδηγίες που τυχόν εκδίδονται με Διατάγματα του Υπουργού Υγείας ή και άλλου Υπουργού.

Πρέπει να ανακληθούν τα τρόφιμα που παρήχθησαν στην εγκατάσταση κατά τη διάρκεια που ο εργαζόμενος ενδεχομένως μετέδωσε τον ιό ενώ εργαζόταν;

Δεν αναμένεται ότι τα τρόφιμα χρειάζεται να ανακληθούν ή να αποσυρθούν από την αγορά λόγω του SARS-CoV-2, καθώς επί του παρόντος, δεν υπάρχουν στοιχεία που να υποστηρίζουν ότι η μετάδοση του SARS-CoV-2 σχετίζεται με τα τρόφιμα ή τη συσκευασία των τροφίμων.

Εάν ένας εργαζόμενος στην εγκατάσταση επεξεργασίας τροφίμων έχει βρεθεί θετικός στον SARS-CoV-2 πρέπει να κλείσει η εγκατάσταση;

Εάν ναι, για πόσο χρονικό διάστημα; Αυτές οι αποφάσεις δεν βασίζονται στην ασφάλεια των τροφίμων αλλά στον κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, λόγω μετάδοσης του ιού από άτομο σε άτομο.

Σε σχέση με τον SARS-CoV-2, πως μπορεί να γίνει η διαχείριση μπουφέ αυτοεξυπηρέτησης (self-service) όπως π.χ. salad bars στη λιανική πώληση;

Δεν υπάρχουν στοιχεία που να υποστηρίζουν ότι η μετάδοση του SARS-CoV2 σχετίζεται με τα τρόφιμα ή τη συσκευασία των τροφίμων. Υπάρχει η πιθανότητα κάποιος να μπορεί να μολυνθεί από τον SARS-CoV-2 αγγίζοντας μια επιφάνεια ή ένα αντικείμενο που έχει τον ιό πάνω του και στη συνέχεια αγγίζοντας το στόμα, τη μύτη ή τα μάτια του, αλλά αυτό δεν θεωρείται ο κύριος τρόπος μετάδοσης του ιού. Ο κορονοϊός μεταδίδεται κυρίως από το ένα άτομο στο άλλο μέσω σταγονιδίων που εισπνέονται. Ωστόσο, είναι πάντα σημαντικό να ακολουθούνται τα 4 βασικά βήματα για την ασφάλεια των τροφίμων – καθαρισμός, διαχωρισμός, μαγείρεμα και ψύξη – για να αποτραπούν τροφικές δηλητηριάσεις. Ως πρόσθετη προφύλαξη για την αποφυγή της μετάδοσης του SARS-CoV-2 μέσω επαφής με μολυσμένη επιφάνεια, συνιστάται η συχνή πλύση και απολύμανση όλων των επιφανειών και σκευών που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα. Οι εργαζόμενοι στην εστίαση πρέπει επίσης να πλένουν συχνά τα χέρια τους και να αλλάζουν γάντια πριν και μετά την προετοιμασία των τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων του συχνού καθαρισμού και απολύμανσης των πάγκων προετοιμασίας και των περιεκτών. Οι καταναλωτές πρέπει να πλένουν τα χέρια τους μετά τη χρήση των σκευών σεβριρίσματος και να μην πιάνουν το πρόσωπό τους με τα χέρια τους.

Ενέργειες επιχειρήσεων τροφίμων στις οποίες εντοπίζονται επιβεβαιωμένα κρούσματα της νόσου COVID-19 σε εργαζόμενους τους

Σύντομη Περιγραφή

Καταγράφονται οι ενέργειες, στις οποίες θα πρέπει απαραίτητως να προβαίνουν οι επιχειρήσεις τροφίμων σε περιπτώσεις εντοπισμού επιβεβαιωμένων κρουσμάτων της νόσου COVID-19 σε εργαζόμενους τους.

(α) Άμεση απομάκρυνση όλων των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων ως επίσης και όλων των στενών επαφών αυτών, οι οποίες έχουν ιχνηλατιστεί από τη Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων. Το προσωπικό που θεωρείται επαφή των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων θα τεθεί σε αυτοπεριορισμό/καραντίνα 14 ημερών και θα τους διενεργηθεί εργαστηριακός έλεγχος με τη μέθοδο PCR μέσω της Μονάδας.

(β) Αυτοπεριορισμός όλων των υπόλοιπων υπαλλήλων για 14 ημέρες και υποβολή τους σε εργαστηριακό έλεγχο με τη μέθοδο PCR με σκοπό τον εντοπισμό και άλλων είτε ασθενών είτε ασυμπτωματικών φορέων λόγω της πιθανής διασποράς του ιού εντός της συγκεκριμένης επιχείρησης τροφίμων παραγωγής. Ο κατάλογος με τα ονόματα των εν λόγω υπαλλήλων θα πρέπει να υποβάλλεται στο Υπουργείο Υγείας μαζί με τα αποτελέσματα των εξετάσεων τους.

(γ) Άμεση αναστολή εργασιών της επιχείρησης στο οποίο έχει εντοπιστεί το θετικό κρούσμα μέχρι ότου:

(i) Αντικατασταθεί όλο το προσωπικό της επιχείρησης με άτομα που αποδεδειγμένα είναι ελεύθεροι από τη νόσο COVID-19,

(ii) Απολυμανθούν όλοι οι χώροι της επιχείρησης τροφίμων, από εγκεκριμένη εταιρεία, σύμφωνα με τα πρωτόκολλα και τις κατευθυντήριες γραμμές που έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Υγείας, σύμφωνα με το Διάταγμα του Υπουργού Υγείας, Αρ.15, ημερομηνίας 10/04/2020, και παρατίθενται στην ιστοσελίδα <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/info.html>. Σημειώνεται ότι το πιστοποιητικό απολύμανσης και ο Αριθμός Άδειας του απολυμαντικού που χρησιμοποιήθηκε θα πρέπει να υποβάλλεται στις Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας.

Η επαναλειτουργία της επιχείρησης τροφίμων θα αποφασιστεί μετά την ολοκλήρωση των πιο πάνω ενεργειών και υπό την προϋπόθεση ότι θα ικανοποιηθεί το Υπουργείο Υγείας. Ως εκ τούτου, με το πέρας των ενεργειών της επιχείρησης τροφίμων θα πρέπει να αποστέλλεται γραπτή ενημέρωση προς τις Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας αναφέροντας όλες τις ενέργειες που έχει προβεί η επιχείρηση τροφίμων τόσο για τη απολύμανση όσο και για την απομάκρυνση και αντικατάσταση όλου του προσωπικού. Νοείται ότι σε όσους υπαλλήλους, οι εργαστηριακές εξετάσεις είναι αρνητικές και παρέλθουν οι 14 μέρες αυτοπεριορισμού, τότε θα μπορούν να επανέλθουν στην εργασία τους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν αναπτύξει συμπτωματολογία συμβατή με τη λοίμωξη COVID-19. Νοείται περαιτέρω ότι σε περίπτωση που οποιοσδήποτε άλλος εργαζόμενος στην συγκεκριμένη επιχείρηση τροφίμων αναπτύξει συμπτώματα που παραπέμπουν στα συμπτώματα της νόσου COVID-19, τότε άμεσα θα πρέπει να ακολουθήσει τις σχετικές οδηγίες ως αυτές έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Υγείας και παρατίθενται στην ιστοσελίδα <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/info.html>.

Σημειώνεται πως σε περίπτωση που στην επιχείρηση υπάρχουν διάφορα τμήματα τα οποία λειτουργούν σε ξεχωριστούς χώρους, με διαφορετικό προσωπικό και το οποίο δεν χρησιμοποιεί κοινές εγκαταστάσεις (π.χ. κουζίνα προσωπικού, αποδυτήρια, αποχωρητήρια κλπ) την ίδια χρονική στιγμή έτσι ώστε αποφεύγεται τυχόν αλληλομόλυνση, τότε η αναστολή θα αφορά μόνο το τμήμα που έχει επηρεαστεί, ενώ τα υπόλοιπα τμήματα μπορούν να συνεχίσουν να λειτουργούν, νοουμένου ότι:

(α) το προσωπικό δεν θα διακινείται από και προς το τμήμα στο οποίο έχει εντοπιστεί θετικά κρούσματα κορωνοϊού,

(β) τυχόν χρήση κοινών εγκαταστάσεων θα επιτρέπεται εφόσον:

(i) Πραγματοποιείται σε ξεχωριστές χρονικές περιόδους της ημέρας, και

(ii) Διενεργείται απολύμανση των εν λόγω κοινών εγκαταστάσεων μετά από κάθε χρήση από τα άτομα που προέρχονται από συγκεκριμένο τμήμα, προτού το εν λόγω τμήμα χρησιμοποιηθεί από άτομα που προέρχονται από άλλο τμήμα.

(γ) αυτοί θα απολυμαίνονται με το πέρας κάθε εργάσιμης μέρας, σύμφωνα με τις σχετικές οδηγίες ως αυτές έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Υγείας και παρατίθενται στην Ιστοσελίδα <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/info.html>.

Ενέργειες εάν εντοπιστεί κρούσμα μόλυνσης σε οποιαδήποτε επιχείρηση και/ή ιδιωτικό γραφείο και/ή στο δημόσιο, και/ή ευρύτερο δημόσιο τομέα και/ή στις Ανεξάρτητες υπηρεσίες και/ή στις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης

Σύντομη Περιγραφή

Εάν σε οποιαδήποτε επιχείρηση και/ή ιδιωτικό γραφείο και/ή στο δημόσιο, και/ή ευρύτερο δημόσιο τομέα και/ή στις Ανεξάρτητες υπηρεσίες και/ή στις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, εντοπιστεί κρούσμα μόλυνσης από τον Κορωνοϊό, οφείλουν να αναστείλουν αμέσως τη λειτουργία τους και προχωρήσουν σε απολύμανση του χώρου τους, πριν την επανα-λειτουργία τους.

Πρέπει να απομακρυνθεί όλο το προσωπικό μέχρι την ολοκλήρωση της απολύμανσης και την επαναλειτουργία τους. Για την απολύμανση χρησιμοποιείται εγκεκριμένο απολυμαντικό από αδειούχους χρήστες βιοκτόνων, σύμφωνα και με τις κατευθυντήριες οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων.

Μετά την απολύμανση, ο χώρος παραμένει κλειστός για τουλάχιστον τρεις (3) ώρες και ακολούθως ανοίγουν οι πόρτες για περίπου 30 λεπτά για εξαερισμό, πριν την είσοδο του προσωπικού, με εξαίρεση τις στενές επαφές του κρούσματος, οι οποίες θα προκύψουν από την ιχνηλάτηση και θα τεθούν σε καραντίνα.

Απολύμανση επιχειρήσεων οι οποίες εξυπηρετούν το κοινό

Σύντομη Περιγραφή

Καταγράφεται η διαδικασία απολύμανσης η οποία θα εφαρμόζεται με το πέρας κάθε εργάσιμης μέρας από τις επιχειρήσεις, όλων των χώρων, τους οποίους επισκέπτεται το κοινό για εξυπηρέτησή του.

Κατευθυντήριες γραμμές:

Απολύμανση του περιβάλλοντος σε χώρους υγειονομικής περίθαλψης και μη υγειονομικής περίθαλψης για τον έλεγχο εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2

Πεδίο εφαρμογής

Το παρόν έγγραφο παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη της ΕΕ / ΕΟΧ σχετικά με τον καθαρισμό του περιβάλλοντος σε χώρους υγειονομικής περίθαλψης και μη υγειονομικής περίθαλψης για τον έλεγχο εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2.

Ιστορικό

Ο ιός SARS-CoV-2 ανιχνεύθηκε σε αναπνευστικές εκκρίσεις (άνω και κάτω αναπνευστικής οδού) και στα κόπρανα. Η κύρια οδός μετάδοσης θεωρείται ότι είναι μέσω της εισπνοής μεγάλων σταγονιδίων από την αναπνευστική οδό ή εναπόθεσης του ιού στη βλεννογόνο. Το υικό RNA έχει ανιχνευθεί στο αίμα αλλά δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι το SARS-CoV-2 μπορεί να μεταδοθεί μέσω επαφής με το αίμα. Η επαφή με μολυσμένα αντικείμενα εξαιτίας της επιμονής του ιού να επιβιώνει στις επιφάνειες είναι μια άλλη διαδρομή η οποία εμπλέκεται στη μετάδοση του ιού SARS-CoV2. Επίσης, έχουν εξεταστεί τρόποι μεταφοράς του μέσω του στόματος από κόπρανα και από τον αέρα, αλλά ο ρόλος τους στη μετάδοση του SARS-CoV-2 είναι επί του παρόντος άγνωστη. Προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος μόλυνσης από την επαφή με μολυσμένες από το ιό επιφάνειες, είναι απαραίτητο να θεσπιστούν διαδικασίες για τη σωστή απολύμανση του περιβάλλοντος το οποίο ενδέχεται να έχει μολυνθεί με τον ιό SARS-CoV-2.

Στοιχεία παραμονής του ιού στο περιβάλλον.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις έχουν αξιολογήσει την επιβίωση του SARS-CoV-2 σε διάφορες επιφάνειες. Σύμφωνα με τον van Doremalen et al., η περιβαλλοντική σταθερότητα του SARS-CoV-2 είναι μέχρι τρεις ώρες στον αέρα μετά από ψεκασμό τύπου αεροζόλ, μέχρι τέσσερις ώρες σε χαλκό, έως 24 ώρες σε χαρτόνι και μέχρι δύο έως τρεις ημέρες σε πλαστικό και ανοξείδωτο χάλυβα.

Αυτά τα ευρήματα προέκυψαν από πειράματα σε ελεγχόμενο περιβάλλον και πρέπει να ερμηνευτούν με προσοχή διότι αυτά ενδέχεται να είναι διαφορετικά σε πραγματικές συνθήκες.

Επιπλέον, έχουν ανιχνευθεί διαφορετικά επίπεδα περιβαλλοντικής μόλυνσης σε χώρους ασθενών με COVID-19, που κυμαίνεται από 1 στα 13 έως 13 από τα 15 δείγματα που βγήκαν θετικά για το SARS-CoV-2 πριν τον καθαρισμό. Δεν υπάρχουν δείγματα αέρα που να ήταν θετικά στο ιό σε αυτές τις

μελέτες, αλλά ένα δείγμα από ένα στόμιο εξαγωγής αέρα ήταν θετικό. Αυτό έδειξε ότι τα σωματίδια του ιού μπορεί να μεταφερθούν μέσω του αέρα και να εναποτεθούν στις επιφάνειες.

Σε μια μελέτη περιβαλλοντικής μόλυνσης σε ένα κινεζικό νοσοκομείο κατά τη διάρκεια της επιδημίας COVID-19, το SARS-CoV-2 ανιχνεύθηκε σε περιβαλλοντικά δείγματα που πάρθηκαν από τις μονάδες εντατικής θεραπείας, το θάλαμο μαιευτικής απομόνωσης και το αποκλειστικό κέντρο απομόνωσης COVID-19. Το SARS-CoV-2 ανιχνεύθηκε επίσης σε αντικείμενα όπως οι εκτυπωτές αυτοεξυπηρέτησης που χρησιμοποιούν οι ασθενείς για την αυτο-εκτύπωση των αποτελεσμάτων των εξετάσεων τους, τα πληκτρολόγια των ηλεκτρονικών υπολογιστών και στα πόμολα. Ο ιός εντοπίστηκε συχνότερα στα γάντια (15,4% των δειγμάτων) και σπάνια στον εξοπλισμό προστασία των ματιών(1,7%).

Αυτά τα στοιχεία δείχνουν την παρουσία του SARS-CoV-2 στο περιβάλλον ενός ασθενούς COVID-19, ως εκ τούτου ενισχύουν την πεποίθηση ότι οι μολυσμένες από τον ιό επιφάνειες παίζουν κάποιο ρόλο στη μετάδοση του SARS-CoV-2. Ωστόσο, η σχετική σημασία της μετάδοσης του ιού μέσω της επαφής με μολυσμένες επιφάνειες ή του μολυσμένου αέρα σε σύγκριση με την άμεση έκθεση σε μολυσμένα με τον ιό σταγονίδια που εισέρχονται στον οργανισμό μέσω της αναπνευστικής οδού είναι ακόμη ασαφής.

Τα απολυμαντικά που ταξινομούνται ως βιοκτόνα και ρυθμίζονται από τον Κανονισμό για τα βιοκτόνα προϊόντα (BPR) (ΕΕ) Αριθ. 528/2012, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι κίνδυνοι αξιολογούνται δεόντως πριν τεθούν σε κυκλοφορία χώρες της ΕΕ / ΕΟΧ.

Επί του παρόντος, για τα περισσότερα απολυμαντικά προϊόντα που διατίθενται στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για απολύμανση του SARS-CoV-2, εφαρμόζονται τα μεταβατικά μέτρα του BPR, όπως ορίζονται στο άρθρο 89. Αυτό σημαίνει ότι τα περισσότερα απολυμαντικά που τοποθετούνται στην αγορά, υπόκειται στην Εθνική Νομοθεσία των Κρατών Μελών έως ότου οριστικοποιηθεί η αξιολόγηση των δραστικών ουσιών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Γενικά, τα απολυμαντικά με βάση το αλκοόλ (αιθανόλη, προπαν-2-όλη, προπανόλη) έχει αποδειχθεί ότι μειώνουν σημαντικά την μολυσματικότητα των επικαλυμμένων ιών όπως το SARS-CoV-2, σε συγκεντρώσεις 70-80% με χρόνο έκθεσης ενός λεπτού.

Ωστόσο, η αιθανόλη δεν έχει ακόμη εγκριθεί βάσει του BPR, επομένως τα βιοκτόνα με βάση την αιθανόλη δεν είναι επιτρεπόμενα με βάση του BPR αλλά είναι διαθέσιμα βάσει μεταβατικών μέτρων.

Τα περισσότερα Κράτη Μέλη δεν διαθέτουν συστήματος αδειοδότησης ή καταχώρισης για τα προϊόντα που υπόκεινται σε μεταβατικά μέτρα και συνεπώς δεν διαθέτουν εξαντλητική επισκόπηση των απολυμαντικών προϊόντων στην αγορά τους.

Βιοκτόνα προϊόντα που έχουν ιοκτόνο δράση και έχουν εγκριθεί σύμφωνα με το BPR είναι αποτελεσματικά κατά του κορωνοϊού SARS-CoV-2. Αυτό ισχύει και για τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται ως προϊόντα απολύμανσης χεριών και δερμάτων, τα οποία δηλώνουν ότι έχουν περιορισμένη ιοκτόνο δραστηριότητα ή δραστηριότητα μόνο έναντι επικαλυμμένων ιών.

Για περισσότερες πληροφορίες και για ενδεικτική λίστα εξουσιοδοτημένων απολυμαντικών προϊόντων, επισκεφτείτε την Ευρωπαϊκή Ένωση - Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA) στη διεύθυνση <https://echa.europa.eu/covid-19>.

Επιλογές καθαρισμού για τους χώρους υγειονομικής περίθαλψης μετά τη διαχείριση μιας υπόνοιας ή επιβεβαίωσης περίπτωσης COVID-19.

- Χώροι για τη φροντίδα υγείας (αίθουσες ασθενών, χώροι αναμονής, αίθουσες διαδικασιών, αίθουσες ανάνηψης) όπου ύποπτη ή επιβεβαιωμένη περίπτωση του COVID-19 έχει αξιολογηθεί ή νοσηλευτεί πρέπει πρώτα να αερίζεται καλά.
- Χώροι όπου διεξάγονται οι διαδικασίες δημιουργίας αερολύματος (AGP) (εξαερισμός βαλβίδων, διασωλήνωση, χορήγηση νεφελοποιημένων φαρμάκων, βρογχοσκόπηση κ.λπ.) πρέπει να αερίζονται με φρέσκο αέρα για 1-3 ώρες, εάν δεν λειτουργούν υπό αρνητική πίεση, πριν από τον καθαρισμό και την αποδοχή σε αυτούς νέων ασθενών.
- Σε κτίρια όπου τα παράθυρα δεν ανοίγουν και το σύστημα εξαερισμού λειτουργεί σε κλειστό κύκλωμα, Για τον ανακυκλωμένο αέρα θα πρέπει να χρησιμοποιείται φίλτρο υψηλής απόδοσης σωματιδιακού αέρα (HEPA). Άλλες επιλογές μπορεί περιλαμβάνουν, μετά από συμβουλές τεχνικών συμβουλών, τοποθέτηση προσωρινών φίλτρων HEPA πάνω από τις οπές εξαερισμού και τις εξατμίσεις στα δωμάτια που στεγάζουν COVID19 ασθενείς ή χρησιμοποιώντας ένα φορητό σύστημα φιλτραρίσματος αέρα HEPA τοποθετημένο κοντά στην τοποθεσία όπου βρισκόταν ο ασθενής.
- Μετά τον αερισμό, οι προαναφερόμενες περιοχές θα πρέπει να καθαρίζονται προσεκτικά με ουδέτερο απορρυπαντικό, ακολουθούμενο με απολύμανση των επιφανειών χρησιμοποιώντας ένα απολυμαντικό αποτελεσματικό έναντι των ιών. Αρκετά προϊόντα με ιοκτόνο δραστηριότητα έχουν άδεια πώλησης στις εθνικές αγορές και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή.
- Εναλλακτικά, 0.05% υποχλωριώδες νάτριο (NaClO) (αραίωση 1: 100, εάν χρησιμοποιείται οικιακό λευκαντικό, το οποίο είναι συνήθως σε αρχική συγκέντρωση 5%). Για επιφάνειες που μπορούν να υποστούν ζημιά από υποχλωριώδες νάτριο, τα προϊόντα με βάση την αιθανόλη (τουλάχιστον 70%) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για απολύμανση μετά τον καθαρισμό με ένα ουδέτερο απορρυπαντικό.
- Ο καθαρισμός των τουαλετών, των νεροχυτών μπάνιου και των εγκαταστάσεων υγιεινής πρέπει να γίνεται με προσοχή, αποφεύγοντας πιτσιλιές. Την απολύμανση πρέπει να ακολουθεί κανονικός καθαρισμός χρησιμοποιώντας απολυμαντικό αποτελεσματικό έναντι ιών ή διάλυμα 0,1% υποχλωριώδες νατρίου.
- Όλα τα υφάσματα (π.χ. πετσέτες, σεντόνια, κουρτίνες κ.λπ.) πρέπει να πλένονται με κύκλο ζεστού νερού (90 ° C) με κανονικό απορρυπαντικό ρούχων. Εάν ένας κύκλος ζεστού νερού δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί λόγω των χαρακτηριστικών του υλικού, τα λευκαντικά ή άλλα προϊόντα πλυντηρίου για απολύμανση υφασμάτων πρέπει να προστεθούν στον κύκλο πλύσης.
- Συνιστάται η χρήση εξοπλισμού καθαρισμού μίας χρήσης (π.χ. πετσέτες μίας χρήσης). Αν αυτός ο καθαριστικός εξοπλισμός δεν είναι διαθέσιμος, το υλικό καθαρισμού (πανί, σφουγγάρι κλπ.) πρέπει να τοποθετηθεί σε ένα απολυμαντικό διάλυμα αποτελεσματικό έναντι ιών ή διάλυμα 0,1% υποχλωριώδες νάτριο. Εάν δεν υπάρχει κανένα απολυμαντικό υγρό για χρήση, το υλικό πρέπει να απορρίπτεται και να μην επαναχρησιμοποιείται.

- Συνιστάται η χρήση διαφορετικού εξοπλισμού για τον καθαρισμό των διαφόρων χώρων υγειονομικής περίθαλψης.
- Σε περίπτωση έλλειψης εξοπλισμού καθαρισμού, η διαδικασία καθαρισμού πρέπει να ξεκινά από τις καθαρότερες περιοχές και σταδιακά να γίνεται μετακίνηση στις πιο βρώμικες περιοχές (π.χ. μια περιοχή όπου έχει εκτελεστεί αερολύμα AGP).
- Το προσωπικό που ασχολείται με τον περιβαλλοντικό καθαρισμό σε χώρους υγειονομικής περίθαλψης θα πρέπει να φορά προστατευτική πλαστική μάσκα τύπου PPE. Λόγω της τρέχουσας έλλειψης του εν λόγω εξοπλισμού, προτείνεται να χρησιμοποιούνται τα ακόλουθα μέτρα ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) από τους εργαζομένους για τον καθαρισμό των εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης που είναι πιθανό να είναι μολυσμένο από το SARS-CoV-2:
  - χειρουργική μάσκα
  - Υφασμάτινη ρόμπα και επιπλέον από πάνω πλαστική ρόμπα
  - γάντια.
- Η χρήση μάσκας φίλτρου αέρα προσώπου (FFP) κατηγορίας 2 ή 3 θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν καθαρίζονται εγκαταστάσεις όπου νοσηλεύτηκαν ασθενείς με το ιό με τη διαδικασία αερολύματος (AGP). Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η χρήση γαντιών βαρέως τύπου σε αυτές τις περιπτώσεις.
- Η υγιεινή των χεριών πρέπει να εκτελείται κάθε φορά που αφαιρούνται τα ΜΑΠ, όπως τα γάντια
- Το προσωπικό που ασχολείται με τη διαχείριση αποβλήτων πρέπει να φορά πλαστική μάσκα τύπου PPE. Τα απόβλητα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μολυσματικά κλινικά απόβλητα κατηγορίας Β (UN3291) [10] και να χειρίζονται σύμφωνα με τις πολιτικές των εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης και τους τοπικούς κανονισμούς.

Επιλογές καθαρισμού για χώρους μη υγειονομικής περίθαλψης μετά την παρουσία ενός ύποπτου ή επιβεβαιωμένη περίπτωση του COVID-19.

- Σε περίπτωση που υπάρχει υποψία ή επιβεβαίωση περίπτωσης κρούσματος του ιού COVID-19 σε συγκεκριμένη τοποθεσία (π.χ. δημόσια αναμονή χώρος γραφείων, δωμάτιο ξενοδοχείου, καθώς και ένα δωμάτιο σπιτιού που χρησιμοποιείται για αυτοαπομόνωση), αυτή θα πρέπει να αερίζεται με φρέσκο αέρα για τουλάχιστον 1 ώρα και στη συνέχεια να καθαρίζεται προσεκτικά με ουδέτερο απορρυπαντικό και ακολούθως να γίνεται απολύμανση των επιφανειών χρησιμοποιώντας ένα απολυμαντικό αποτελεσματικό έναντι των ιών.
- Για τη διαδικασία καθαρισμού, τη χρήση απολυμαντικών και τον καθαρισμός υφασμάτων πρέπει να ακολουθούνται οι οδηγίες που περιγράφονται στην ενότητα (βλ. επίσης Πίνακα 1).
- Προτείνεται η χρήση εξοπλισμού καθαρισμού μίας χρήσης.

- Το προσωπικό που ασχολείται με τον περιβαλλοντικό καθαρισμό σε δημόσιους χώρους μετά από ύποπτο ή επιβεβαιωμένο άτομο με COVID-19 (PPE) είναι ως εξής: – χειρουργική μάσκα – ομοιόμορφη και πλαστική ποδιά μιας χρήσης – γάντια.
- Για τον καθαρισμό οικιακού δωματίου όπου απομονώθηκε ένας ασθενής με COVID-19, ισχύουν οι ίδιες διαδικασίες. Ο καθαριστής πρέπει να φοράει γάντια και χειρουργική μάσκα.
- Η υγιεινή των χεριών πρέπει να εκτελείται κάθε φορά μετά την αφαίρεση γαντιών ή μάσκας.
- Τα απόβλητα που παράγονται κατά τον καθαρισμό πρέπει να τοποθετούνται σε ξεχωριστό σακούλι, το οποίο μπορεί να τοποθετηθεί μέσα τα αδιαχώριστα σκουπίδια.

Επιλογές καθαρισμού για όλους τους χώρους κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19

Κατά τον καθαρισμό των εγκαταστάσεων που προσφέρονται στο κοινό, σας συνιστούμε να χρησιμοποιείτε διαφορετικό εξοπλισμό απολύμανσης μεταξύ των χώρων στους οποίους βρίσκεται το κοινό και τους χώρους που είναι αφιερωμένοι στους υπαλλήλους ως εξής:

- Οι συχνά αγγιζόμενες επιφάνειες πρέπει να καθαρίζονται όσο το δυνατόν συχνότερα (τουλάχιστον καθημερινά και αν είναι δυνατόν περισσότερο συχνά). Παραδείγματα αυτών των επιφανειών είναι τα ντουλάπια και οι πόρτες, οι καρέκλες και τα μπράτσα, τα επιτραπέζια σκεύη, οι ηλεκτρικοί διακόπτες, χειρολαβές, βρύσες, κουμπιά ανελκυστήρων κλπ.
- Η χρήση ουδέτερου απορρυπαντικού για τον καθαρισμό επιφανειών σε γενικές εγκαταστάσεις (δηλ. για χώρους όπου ΔΕΝ υπήρξε ύποπτη ή επιβεβαιωμένη περίπτωση του COVID-19) θα πρέπει να επαρκεί.
- Ο καθαρισμός των δημόσιων τουαλετών, των νεροχυτών μπάνιου και των εγκαταστάσεων υγιεινής που χρησιμοποιούνται από πολλούς ανθρώπους (π.χ. κέντρα, αεροδρόμια κ.λπ.) θα πρέπει να διεξάγεται προσεκτικά. Εξετάστε τη χρήση ενός απολυμαντικού αποτελεσματικού κατά του ιού, όπως 0,1% υποχλωριώδες νάτριο ή άλλα εγκεκριμένα ιοκτόνα προϊόντα σύμφωνα με τις οδηγίες για χρήσης που παρέχεται από τον κατασκευαστή.
- Το προσωπικό που ασχολείται με τον περιβαλλοντικό καθαρισμό πρέπει να φορά ΜΑΠ κατά την εκτέλεση εργασιών καθαρισμού. Η χρήση προστατευτικής ρόμπας, η οποία αφαιρείται και συχνά πλένεται σε ζεστό νερό - και γάντια είναι επαρκή για την προστασία κατά τον καθαρισμό των γενικών χώρων.
- Το καθαριστικό υλικό πρέπει να καθαρίζεται σωστά (βλ. Πίνακα 1) στο τέλος κάθε τμήματος καθαρισμού.
- Η υγιεινή των χεριών θα πρέπει να εκτελείται κάθε φορά που αφαιρούνται τα ΜΑΠ όπως τα γάντια.
- Τα απορρίμματα που παράγονται κατά τον καθαρισμό πρέπει να τοποθετούνται στα απορρίμματα χωρίς διαλογή.

Πίνακας 1. Επιλογές καθαρισμού για διαφορετικές ρυθμίσεις. S: Προτεινόμενο, O: Προαιρετικό.

	Χώροι υγειονομικής περίθαλψης	Χώροι μη υγειονομικής περίθαλψης	Γενικοί χώροι
Επιφάνειες	Ουδέτερο απορρυπαντικό ΚΑΙ - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο ή - 70% αιθανόλη [S]	- Ουδέτερο απορρυπαντικό ΚΑΙ - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο ή - 70% αιθανόλη [S]	- Ουδέτερο απορρυπαντικό [S]
Τουαλέτες	- Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.1% υποχλωριώδες νάτριο [S]	- Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.1% υποχλωριώδες νάτριο [S]	- Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.1% υποχλωριώδες νάτριο [O]
Ρουχισμός	Κύκλος ζεστού νερού (90 ° C) ΚΑΙ • κανονικό απορρυπαντικό πλυντηρίων ρούχων • εναλλακτική λύση: κύκλος πλυσίματος χαμηλότερη θερμοκρασία + λευκαντικό απορρυπαντικό ή άλλο απορρυπαντικό ρούχων. [S]	Κύκλος ζεστού νερού (90 ° C) ΚΑΙ • κανονικό απορρυπαντικό πλυντηρίων ρούχων • εναλλακτική λύση: κύκλος πλυσίματος χαμηλότερη θερμοκρασία + λευκαντικό απορρυπαντικό ή άλλο απορρυπαντικό ρούχων. [S]	
Εξοπλισμός Καθαρίσματος	Χρήση εξοπλισμού μίας χρήσης ή αν δεν είναι μιας χρήσης απολύμανση του εξοπλισμού καθαρισμού με - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο [S]	Χρήση εξοπλισμού μίας χρήσης ή αν δεν είναι μιας χρήσης απολύμανση του εξοπλισμού καθαρισμού με - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο [S]	Χρήση εξοπλισμού μίας χρήσης ή απλός καθαρισμός (πλύσιμο) εξοπλισμού που δεν είναι μιας χρήσης. [S]
Εξοπλισμός PEP για προσωπικό καθαρισμού	Χειρουργική μάσκα μίας χρήσης αδιάβροχης ρόμπα Γάντια Πλαστική μάσκα προσώπου τύπου FFP2 ή 3 όταν καθαρίζουμε χώρο με επιβεβαιωμένο	Χειρουργική μάσκα Υφασμάτινη ρόμπα και επιπλέον από πάνω πλαστική ρόμπα Γάντια [S]	Υφασμάτινη ρόμπα και γάντια [S]

	κρούσμα κωρονοϊού. [S]		
Διαχείριση αποβλήτων	Χειρισμός κλινικών αποβλήτων τύπου Β σύμφωνα με το πρωτόκολλο (UN3291) [S]	Σε ξεχωριστή σακούλα για μη διαχωρισμένα σκουπίδια [S]	Σε σακούλα για μη διαχωρισμένα σκουπίδια [S]

Βιβλιογραφία. European Centre for Disease Prevention and Control. ECDC TECHNICAL REPORT Disinfection of environments in healthcare and non-healthcare settings contaminated with SARS-CoV-2. Ισότοπος - <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ Καθαρισμός και απολύμανση Νο 2

Απολύμανση του περιβάλλοντος σε χώρους υγειονομικής περίθαλψης και μη υγειονομικής περίθαλψης για τον έλεγχο εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2

Πεδίο εφαρμογής

Το παρόν έγγραφο παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη της ΕΕ / ΕΟΧ σχετικά με τον καθαρισμό του περιβάλλοντος σε χώρους υγειονομικής περίθαλψης και μη υγειονομικής περίθαλψης για τον έλεγχο εξάπλωσης του ιού SARS-CoV-2.

Ιστορικό

Ο ιός SARS-CoV-2 ανιχνεύθηκε σε αναπνευστικές εκκρίσεις (άνω και κάτω αναπνευστικής οδού) και στα κόπρανα.

Η κύρια οδός μετάδοσης θεωρείται ότι είναι μέσω της εισπνοής μεγάλων σταγονιδίων από την αναπνευστική οδό ή εναπόθεσης του ιού στη βλεννογόνο. Το υικό RNA έχει ανιχνευθεί στο αίμα αλλά δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι το SARS-CoV-2 μπορεί να μεταδοθεί μέσω επαφής με το αίμα.

Η επαφή με μολυσμένα αντικείμενα εξαιτίας της επιμονής του ιού να επιβιώνει στις επιφάνειες είναι μια άλλη διαδρομή η οποία εμπλέκεται στη μετάδοση του ιού SARS-CoV2.

Επίσης, έχουν εξεταστεί τρόποι μεταφοράς του μέσω του στόματος από κόπρανα και από τον αέρα, αλλά ο ρόλος τους στη μετάδοση του SARS-CoV-2 είναι επί του παρόντος άγνωστη. Προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος μόλυνσης από την επαφή με μολυσμένες από το ιό επιφάνειες, είναι απαραίτητο να θεσπιστούν διαδικασίες για τη σωστή απολύμανση του περιβάλλοντος το οποίο ενδέχεται να έχει μολυνθεί με τον ιό SARS-CoV-2.

Στοιχεία παραμονής του ιού στο περιβάλλον.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις έχουν αξιολογήσει την επιβίωση του SARS-CoV-2 σε διάφορες επιφάνειες. Σύμφωνα με τον van Doremalen et al., η περιβαλλοντική σταθερότητα του SARS-CoV-2 είναι μέχρι τρεις ώρες στον αέρα μετά από ψεκασμό τύπου αεροζόλ, μέχρι τέσσερις ώρες σε χαλκό, έως 24 ώρες σε χαρτόνι και μέχρι δύο έως τρεις ημέρες σε πλαστικό και ανοξειδωτο χάλυβα.

Αυτά τα ευρήματα προέκυψαν από πειράματα σε ελεγχόμενο περιβάλλον και πρέπει να ερμηνευτούν με προσοχή διότι αυτά ενδέχεται να είναι διαφορετικά σε πραγματικές συνθήκες.

Επιπλέον, έχουν ανιχνευθεί διαφορετικά επίπεδα περιβαλλοντικής μόλυνσης σε χώρους ασθενών με COVID-19, που κυμαίνεται από 1 στα 13 έως 13 από τα 15 δείγματα που βγήκαν θετικά για το SARS-CoV-2 πριν τον καθαρισμό. Δεν υπάρχουν δείγματα αέρα που να ήταν θετικά στο ιό σε αυτές τις μελέτες, αλλά ένα δείγμα από ένα στόμιο εξαγωγής αέρα ήταν θετικό. Αυτό έδειξε ότι τα σωματίδια του ιού μπορεί να μεταφερθούν μέσω του αέρα και να εναποτεθούν στις επιφάνειες.

Σε μια μελέτη περιβαλλοντικής μόλυνσης σε ένα κινεζικό νοσοκομείο κατά τη διάρκεια της επιδημίας COVID-19, το SARS-CoV-2 ανιχνεύθηκε σε περιβαλλοντικά δείγματα που πάρθηκαν από τις μονάδες εντατικής θεραπείας, το θάλαμο μαιευτικής απομόνωσης και το αποκλειστικό κέντρο απομόνωσης COVID-19. Το SARS-CoV-2 ανιχνεύθηκε επίσης σε αντικείμενα όπως οι εκτυπωτές αυτοεξυπηρέτησης που χρησιμοποιούν οι ασθενείς για την αυτο-εκτύπωση των αποτελεσμάτων των εξετάσεων τους, τα πληκτρολόγια των ηλεκτρονικών υπολογιστών και στα πόμολα. Ο ιός εντοπίστηκε συχνότερα στα γάντια (15,4% των δειγμάτων) και σπάνια στον εξοπλισμό προστασία των ματιών(1,7%).

Αυτά τα στοιχεία δείχνουν την παρουσία του SARS-CoV-2 στο περιβάλλον ενός ασθενούς COVID-19, ως εκ τούτου ενισχύουν την πεποίθηση ότι οι μολυσμένες από τον ιό επιφάνειες παίζουν κάποιο ρόλο στη μετάδοση του SARS-CoV-2. Ωστόσο, η σχετική σημασία της μετάδοσης του ιού μέσω της επαφής με μολυσμένες επιφάνειες ή του μολυσμένου αέρα σε σύγκριση με την άμεση έκθεση σε μολυσμένα με το ιό σταγονίδια που εισέρχονται στον οργανισμό μέσω της αναπνευστικής οδού είναι ακόμη ασαφής.

Τα απολυμαντικά που ταξινομούνται ως βιοκτόνα και ρυθμίζονται από τον Κανονισμό για τα βιοκτόνα προϊόντα (BPR) (ΕΕ) Αριθ. 528/2012, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι κίνδυνοι αξιολογούνται δεόντως πριν τεθούν σε κυκλοφορία χώρες της ΕΕ / ΕΟΧ.

Επί του παρόντος, για τα περισσότερα απολυμαντικά προϊόντα που διατίθενται στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για απολύμανση του SARS-CoV-2, εφαρμόζονται τα μεταβατικά μέτρα του BPR, όπως ορίζονται στο άρθρο 89. Αυτό σημαίνει ότι τα περισσότερα απολυμαντικά που τοποθετούνται στην αγορά, υπόκεινται στην Εθνική Νομοθεσία των Κρατών Μελών έως ότου οριστικοποιηθεί η αξιολόγηση των δραστικών ουσιών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Γενικά, τα απολυμαντικά με βάση το αλκοόλ (αιθανόλη, προπαν-2-όλη, προπανόλη) έχει αποδειχθεί ότι μειώνουν σημαντικά την μολυσματικότητα των επικαλυμμένων ιών όπως το SARS-CoV-2, σε συγκεντρώσεις 70-80% με χρόνο έκθεσης ενός λεπτού.

Ωστόσο, η αιθανόλη δεν έχει ακόμη εγκριθεί βάσει του BPR, επομένως τα βιοκτόνα με βάση την αιθανόλη δεν είναι επιτρεπόμενα με βάση του BPR αλλά είναι διαθέσιμα βάσει μεταβατικών μέτρων.

Τα περισσότερα Κράτη Μέλη δεν διαθέτουν συστήματος αδειοδότησης ή καταχώρισης για τα προϊόντα που υπόκεινται σε μεταβατικά μέτρα και συνεπώς δεν διαθέτουν εξαντλητική επισκόπηση των απολυμαντικών προϊόντων στην αγορά τους.

Βιοκτόνα προϊόντα που έχουν ιοκτόνο δράση και έχουν εγκριθεί σύμφωνα με το BPR είναι αποτελεσματικά κατά του κορωνοϊού SARS-CoV-2. Αυτό ισχύει και για τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται ως προϊόντα απολύμανσης χεριών και δερμάτων, τα οποία δηλώνουν ότι έχουν περιορισμένη ιοκτόνο δραστηριότητα ή δραστηριότητα μόνο έναντι επικαλυμμένων ιών.

Για περισσότερες πληροφορίες και για ενδεικτική λίστα εξουσιοδοτημένων απολυμαντικών προϊόντων, επισκεφτείτε την Ευρωπαϊκή Ένωση - Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA) στη διεύθυνση <https://echa.europa.eu/covid-19>.

Επιλογές καθαρισμού για τους χώρους υγειονομικής περίθαλψης μετά τη διαχείριση μιας υπόνοιας ή επιβεβαίωσης περίπτωσης COVID-19.

- Χώροι για τη φροντίδα υγείας (αίθουσες ασθενών, χώροι αναμονής, αίθουσες διαδικασιών, αίθουσες ανάνηψης) όπου ύποπτη ή επιβεβαιωμένη περίπτωση του COVID-19 έχει αξιολογηθεί ή νοσηλευτεί πρέπει πρώτα να αερίζεται καλά.
- Χώροι όπου διεξάγονται οι διαδικασίες δημιουργίας αερολύματος (AGP) (εξαερισμός βαλβίδων, διασωλήνωση, χορήγηση νεφελοποιημένων φαρμάκων, βρογχοσκόπηση κ.λπ.) πρέπει να αερίζονται με φρέσκο αέρα για 1-3 ώρες, εάν δεν λειτουργούν υπό αρνητική πίεση, πριν από τον καθαρισμό και την αποδοχή σε αυτούς νέων ασθενών.
- Σε κτίρια όπου τα παράθυρα δεν ανοίγουν και το σύστημα εξαερισμού λειτουργεί σε κλειστό κύκλωμα, Για τον ανακυκλωμένο αέρα θα πρέπει να χρησιμοποιείται φίλτρο υψηλής απόδοσης σωματιδιακού αέρα (HEPA). Άλλες επιλογές μπορεί περιλαμβάνουν, μετά από συμβουλές τεχνικών συμβουλών, τοποθέτηση προσωρινών φίλτρων HEPA πάνω από τις οπές εξαερισμού και τις εξατμίσεις στα δωμάτια που στεγάζουν COVID19 ασθενείς ή χρησιμοποιώντας ένα φορητό σύστημα φιλτραρίσματος αέρα HEPA τοποθετημένο κοντά στην τοποθεσία όπου βρισκόταν ο ασθενής.
- Μετά τον αερισμό, οι προαναφερόμενες περιοχές θα πρέπει να καθαρίζονται προσεκτικά με ουδέτερο απορρυπαντικό, ακολουθούμενο με απολύμανση των επιφανειών χρησιμοποιώντας ένα απολυμαντικό αποτελεσματικό έναντι των ιών. Αρκετά προϊόντα με ιοκτόνο δραστηριότητα έχουν άδεια πώλησης στις εθνικές αγορές και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή.
- Εναλλακτικά, 0.05% υποχλωριώδες νάτριο (NaClO) (αραίωση 1: 100, εάν χρησιμοποιείται οικιακό λευκαντικό, το οποίο είναι συνήθως σε αρχική συγκέντρωση 5%). Για επιφάνειες που μπορούν να υποστούν ζημιά από υποχλωριώδες νάτριο, τα προϊόντα με βάση την αιθανόλη (τουλάχιστον 70%) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για απολύμανση μετά τον καθαρισμό με ένα ουδέτερο απορρυπαντικό.
- Ο καθαρισμός των τουαλετών, των νεροχυτών μπάνιου και των εγκαταστάσεων υγιεινής πρέπει να γίνεται με προσοχή, αποφεύγοντας πιτσιλιές. Την απολύμανση πρέπει να ακολουθεί κανονικός καθαρισμός χρησιμοποιώντας απολυμαντικό αποτελεσματικό έναντι ιών ή διάλυμα 0,1% υποχλωριώδες νατρίου.
- Όλα τα υφάσματα (π.χ. πετσέτες, σεντόνια, κουρτίνες κ.λπ.) πρέπει να πλένονται με κύκλο ζεστού νερού (90 ° C) με κανονικό απορρυπαντικό ρούχων. Εάν ένας κύκλος ζεστού νερού δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί λόγω των χαρακτηριστικών του υλικού, τα λευκαντικά ή άλλα προϊόντα πλυντηρίου για απολύμανση υφασμάτων πρέπει να προστεθούν στον κύκλο πλύσης.
- Συνιστάται η χρήση εξοπλισμού καθαρισμού μίας χρήσης (π.χ. πετσέτες μίας χρήσης). Αν αυτός ο καθαριστικός εξοπλισμός δεν είναι διαθέσιμος, το υλικό καθαρισμού (πανί, σφουγγάρι κλπ.) πρέπει να τοποθετηθεί σε ένα απολυμαντικό διάλυμα αποτελεσματικό έναντι ιών ή διάλυμα 0,1% υποχλωριώδες

νάτριο. Εάν δεν υπάρχει κανένα απολυμαντικό υγρό για χρήση, το υλικό πρέπει να απορρίπτεται και να μην επαναχρησιμοποιείται.

- Συνιστάται η χρήση διαφορετικού εξοπλισμού για τον καθαρισμό των διαφόρων χώρων υγειονομικής περίθαλψης.
- Σε περίπτωση έλλειψης εξοπλισμού καθαρισμού, η διαδικασία καθαρισμού πρέπει να ξεκινά από τις καθαρότερες περιοχές και σταδιακά να γίνεται μετακίνηση στις πιο βρώμικες περιοχές (π.χ. μια περιοχή όπου έχει εκτελεστεί αερολύμα AGP).
- Το προσωπικό που ασχολείται με τον περιβαλλοντικό καθαρισμό σε χώρους υγειονομικής περίθαλψης θα πρέπει να φορά προστατευτική πλαστική μάσκα τύπου PPE. Λόγω της τρέχουσας έλλειψης του εν λόγω εξοπλισμού, προτείνεται να χρησιμοποιούνται τα ακόλουθα μέτρα ατομικής προστασίας (ΜΑΠ) από τους εργαζομένους για τον καθαρισμό των εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης που είναι πιθανό να είναι μολυσμένο από το SARS-CoV-2: – χειρουργική μάσκα – Υφασμάτινη ρόμπα και επιπλέον από πάνω πλαστική ρόμπα – γάντια.
- Η χρήση μάσκας φίλτρου αέρα προσώπου (FFP) κατηγορίας 2 ή 3 θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν καθαρίζονται εγκαταστάσεις όπου νοσηλεύτηκαν ασθενείς με το ιό με τη διαδικασία αερολύματος (AGP). Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η χρήση γαντιών βαρέως τύπου σε αυτές τις περιπτώσεις.
- Η υγιεινή των χεριών πρέπει να εκτελείται κάθε φορά που αφαιρούνται τα ΜΑΠ, όπως τα γάντια
- Το προσωπικό που ασχολείται με τη διαχείριση αποβλήτων πρέπει να φορά πλαστική μάσκα τύπου PPE. Τα απόβλητα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μολυσματικά κλινικά απόβλητα κατηγορίας Β (UN3291) [10] και να χειρίζονται σύμφωνα με τις πολιτικές των εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης και τους τοπικούς κανονισμούς.

Επιλογές καθαρισμού για χώρους μη υγειονομικής περίθαλψης μετά την παρουσία ενός ύποπτου ή επιβεβαιωμένη περίπτωση του COVID-19.

- Σε περίπτωση που υπάρχει υποψία ή επιβεβαίωση περίπτωσης κρούσματος του ιού COVID-19 σε συγκεκριμένη τοποθεσία (π.χ. δημόσια αναμονή χώρος γραφείων, δωμάτιο ξενοδοχείου, καθώς και ένα δωμάτιο σπιτιού που χρησιμοποιείται για αυτοαπομόνωση), αυτή θα πρέπει να αερίζεται με φρέσκο αέρα για τουλάχιστον 1 ώρα και στη συνέχεια να καθαρίζεται προσεκτικά με ουδέτερο απορρυπαντικό και ακολούθως να γίνεται απολύμανση των επιφανειών χρησιμοποιώντας ένα απολυμαντικό αποτελεσματικό έναντι των ιών.
- Για τη διαδικασία καθαρισμού, τη χρήση απολυμαντικών και τον καθαρισμό υφασμάτων πρέπει να ακολουθούνται οι οδηγίες που περιγράφονται στην ενότητα (βλ. επίσης Πίνακα 1).
- Προτείνεται η χρήση εξοπλισμού καθαρισμού μίας χρήσης.
- Το προσωπικό που ασχολείται με τον περιβαλλοντικό καθαρισμό σε δημόσιους χώρους μετά από ύποπτο ή επιβεβαιωμένο άτομο με COVID-19 (PPE) είναι ως εξής:
  - χειρουργική μάσκα
  - ομοιόμορφη και πλαστική ποδιά μιας χρήσης

– γάντια.

- Για τον καθαρισμό οικιακού δωματίου όπου απομονώθηκε ένας ασθενής με COVID-19, ισχύουν οι ίδιες διαδικασίες. Ο καθαριστής πρέπει να φοράει γάντια και χειρουργική μάσκα.
- Η υγιεινή των χεριών πρέπει να εκτελείται κάθε φορά μετά την αφαίρεση γαντιών ή μάσκας.
- Τα απόβλητα που παράγονται κατά τον καθαρισμό πρέπει να τοποθετούνται σε ξεχωριστό σακούλι, το οποίο μπορεί να τοποθετηθεί μέσα τα αδιαχώριστα σκουπίδια.

Επιλογές καθαρισμού για όλους τους χώρους κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19

Κατά τον καθαρισμό των εγκαταστάσεων που προσφέρονται στο κοινό, σας συνιστούμε να χρησιμοποιείτε διαφορετικό εξοπλισμό απολύμανσης μεταξύ των χώρων στους οποίους βρίσκεται το κοινό και τους χώρους που είναι αφιερωμένοι στους υπαλλήλους ως εξής:

- Οι συχνά αγγιζόμενες επιφάνειες πρέπει να καθαρίζονται όσο το δυνατόν συχνότερα (τουλάχιστον καθημερινά και αν είναι δυνατόν περισσότερο συχνά). Παραδείγματα αυτών των επιφανειών είναι τα ντουλάπια και οι πόρτες, οι καρέκλες και τα μπράτσα, τα επιτραπέζια σκεύη, οι ηλεκτρικοί διακόπτες, χειρολαβές, βρύσες, κουμπιά ανελκυστήρων κλπ.
- Η χρήση ουδέτερου απορρυπαντικού για τον καθαρισμό επιφανειών σε γενικές εγκαταστάσεις (δηλ. για χώρους όπου ΔΕΝ υπήρξε ύποπτη ή επιβεβαιωμένη περίπτωση του COVID-19) θα πρέπει να επαρκεί.
- Ο καθαρισμός των δημόσιων τουαλετών, των νεροχυτών μπάνιου και των εγκαταστάσεων υγιεινής που χρησιμοποιούνται από πολλούς ανθρώπους (π.χ. κέντρα, αεροδρόμια κ.λπ.) θα πρέπει να διεξάγεται προσεκτικά. Εξετάστε τη χρήση ενός απολυμαντικού αποτελεσματικού κατά του ιού, όπως 0,1% υποχλωριώδες νάτριο ή άλλα εγκεκριμένα ιοκτόνα προϊόντα σύμφωνα με τις οδηγίες για χρήσης που παρέχεται από τον κατασκευαστή.
- Το προσωπικό που ασχολείται με τον περιβαλλοντικό καθαρισμό πρέπει να φορά ΜΑΠ κατά την εκτέλεση εργασιών καθαρισμού. Η χρήση προστατευτικής ρόμπας, η οποία αφαιρείται και συχνά πλένεται σε ζεστό νερό - και γάντια είναι επαρκή για την προστασία κατά τον καθαρισμό των γενικών χώρων.
- Το καθαριστικό υλικό πρέπει να καθαρίζεται σωστά (βλ. Πίνακα 1) στο τέλος κάθε τμήματος καθαρισμού.
- Η υγιεινή των χεριών θα πρέπει να εκτελείται κάθε φορά που αφαιρούνται τα ΜΑΠ όπως τα γάντια.
- Τα απορρίμματα που παράγονται κατά τον καθαρισμό πρέπει να τοποθετούνται στα απορρίμματα χωρίς διαλογή.

Πίνακας 1. Επιλογές καθαρισμού για διαφορετικές ρυθμίσεις. S: Προτεινόμενο, O: Προαιρετικό.

	Χώροι υγειονομικής περίθαλψης	Χώροι μη υγειονομικής περίθαλψης	Γενικοί χώροι
Επιφάνειες	Ουδέτερο απορρυπαντικό ΚΑΙ - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο ή - 70% αιθανόλη [S]	- Ουδέτερο απορρυπαντικό ΚΑΙ - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο ή - 70% αιθανόλη [S]	- Ουδέτερο απορρυπαντικό [S]
Τουαλέτες	- Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.1% υποχλωριώδες νάτριο [S]	- Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.1% υποχλωριώδες νάτριο [S]	- Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.1% υποχλωριώδες νάτριο [O]
Ρουχισμός	Κύκλος ζεστού νερού (90 ° C) ΚΑΙ • κανονικό απορρυπαντικό πλυντηρίων ρούχων • εναλλακτική λύση: κύκλος πλυσίματος χαμηλότερη θερμοκρασία + λευκαντικό απορρυπαντικό ή άλλο απορρυπαντικό ρούχων. [S]	Κύκλος ζεστού νερού (90 ° C) ΚΑΙ • κανονικό απορρυπαντικό πλυντηρίων ρούχων • εναλλακτική λύση: κύκλος πλυσίματος χαμηλότερη θερμοκρασία + λευκαντικό απορρυπαντικό ή άλλο απορρυπαντικό ρούχων. [S]	
Εξοπλισμός Καθαρίσματος	Χρήση εξοπλισμού μίας χρήσης ή αν δεν είναι μιας χρήσης απολύμανση του εξοπλισμού καθαρισμού με - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο [S]	Χρήση εξοπλισμού μίας χρήσης ή αν δεν είναι μιας χρήσης απολύμανση του εξοπλισμού καθαρισμού με - Βιοκτόνο απολυμαντικό ή -0.05% υποχλωριώδες νάτριο [S]	Χρήση εξοπλισμού μίας χρήσης ή απλός καθαρισμός (πλύσιμο) εξοπλισμού που δεν είναι μιας χρήσης. [S]
Εξοπλισμός PEP για προσωπικό καθαρισμού	Χειρουργική μάσκα μίας χρήσης αδιάβροχης ρόμπα Γάντια Πλαστική μάσκα προσώπου τύπου FFP2 ή 3 όταν καθαρίζουμε χώρο με επιβεβαιωμένο	Χειρουργική μάσκα Υφασμάτινη ρόμπα και επιπλέον από πάνω πλαστική ρόμπα Γάντια [S]	Υφασμάτινη ρόμπα και γάντια [S]

	κρούσμα κωρονοϊού. [S]		
Διαχείριση αποβλήτων	Χειρισμός κλινικών αποβλήτων τύπου Β σύμφωνα με το πρωτόκολλο (UN3291) [S]	Σε ξεχωριστή σακούλα για μη διαχωρισμένα σκουπίδια [S]	Σε σακούλα για μη διαχωρισμένα σκουπίδια [S]

Βιβλιογραφία. European Centre for Disease Prevention and Control. ECDC TECHNICAL REPORT Disinfection of environments in healthcare and non-healthcare settings contaminated with SARS-CoV-2. Ισότοπος - <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ Καθαρισμός και απολύμανση Νο 2

Οι κορωνοϊοί είναι μία ομάδα ιών που συνήθως προκαλούν αναπνευστικές λοιμώξεις η σοβαρότητα των οποίων ποικίλλει στον άνθρωπο και στα ζώα. Εκτιμάται ότι περίπου το ένα τρίτο των λοιμώξεων ανώτερου αναπνευστικού στον άνθρωπο μπορεί να προκαλείται από κορωνοϊούς.

Ο κορωνοϊός SARS-CoV-2 είναι στέλεχος που απομονώνεται για πρώτη φορά από τον άνθρωπο. Με βάση τα διαθέσιμα επιδημιολογικά δεδομένα, φαίνεται ότι ο κορωνοϊός SARS-CoV-2 πιθανότατα μεταδίδεται από άνθρωπο σε άνθρωπο μέσω σταγονιδίων που αποβάλλονται από άτομο που νοσεί, μέσω βήχα ή πταρμού ή με άμεση ή έμμεση επαφή με εκκρίσεις αναπνευστικού (δηλαδή μέσω μολυσμένων χεριών).

Ο χρόνος επώασης της νόσου, υπολογίζεται σε 2-14 ημέρες με μέσο χρόνο επώασης τις 5 ημέρες. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ο ιός SARS-CoV-2 μπορεί να επιβιώνει σε επιφάνειες από λίγες ώρες έως αρκετές ημέρες και εξαρτάται από τις ποικίλες συνθήκες που επικρατούν στο περιβάλλον (θερμοκρασία και υγρασία) και τον τύπο της επιφάνειας (μέταλλο, ξύλο, χαρτί, γυαλί, πλαστικό κ.α.). Λόγω της πιθανής επιβίωσης του ιού στον περιβάλλοντα χώρο, η Υγειονομική Υπηρεσία κρίνει απαραίτητη την παροχή οδηγιών και κατευθύνσεων για την λήψη μέτρων εξυγίανσης (υγιεινής, καθαριότητας και απολύμανσης).

Σύμφωνα με διεθνή βιβλιογραφία, ο ιός φέρει λιπόφιλη εξωτερική στοιβάδα, γεγονός που καθιστά τον επαρκή και σχολαστικό καθαρισμό απαραίτητη ενέργεια πριν την κάθε απολύμανση. Η ανωτέρω λιπόφιλη συμπεριφορά, μας οδηγεί στην αναγκαία λήψη σχολαστικών καθημερινών μέτρων καθαρισμού – απολύμανσης των επιφανειών και των αντικειμένων.

Για την επαρκέστερη παροχή διευκρινήσεων παρατίθενται οι κάτωθι ορισμοί :

- **Καθαρισμός** είναι η μηχανική απομάκρυνση οργανικών & ανόργανων ρύπων (π.χ. σκόνη) από μία επιφάνεια ή από ένα εργαλείο με αποτέλεσμα τη μείωση του μικροβιακού φορτίου. Επίσης καθαρισμός μπορεί να εφαρμοστεί σε ανθρώπινα μέλη (π.χ. χέρια, πρόσωπο, κεφαλή κ.λπ.).

Στην περίπτωση του SARS-COV-2 ,η ακαθαρσία λιπαρής φύσης, είναι η εξωτερική λιπόφιλη στοιβάδα του ιού. Ενώνεται με το σαπούνι, αποδιοργανώνεται η κυτταρική μεμβράνη του ιού με αποτέλεσμα την αδρανοποίησή του. Επομένως η χρήση σωστού τρόπου πλυσίματος χεριών, με σαπούνι και χλιαρό νερό, στο οποίο η θερμότητα δρα σαν καταλύτης και επιταχύνει το κόλλημα των λιπαρών στοιβάδων, είναι η πρώτη αποτελεσματική γραμμή άμυνας, έναντι του ιού.

• **Απολύμανση** είναι η διαδικασία με την οποία επιτυγχάνεται η αδρανοποίηση ή καταστροφή των παθογόνων μικροοργανισμών αλλά όχι των ανθεκτικών τους μορφών (π.χ. σπόροι) με χημικές ουσίες (π.χ. αλκοόλη) ή φυσικές μεθόδους (π.χ. θερμοκρασία) σε αντικείμενα, εργαλεία και επιφάνειες.

Οδηγίες σχετικά με τον καθαρισμό και την απολύμανση.

Για κάθε εγκατάσταση θα πρέπει να καταρτίζεται ένα μόνιμο πρόγραμμα διαδικασιών για τον καθαρισμό και την απολύμανση τους, ώστε να εξασφαλίζεται ότι όλοι οι χώροι και σημεία επαφής (δάπεδα, τοίχοι, οροφές, πάγκοι εργασίας, ράφια, καρότσια, καλάθια, ασανσέρ, πόμολα, κουπαστές σκάλας, συσκευές τηλεφώνου, πληκτρολόγια, κλπ.) καθαρίζονται επαρκώς.

Η πιο ενδεδειγμένη λύση είναι το χλώριο (υγρή χλωρίνη-υποχλωριώδες νάτριο 0,5% ή ταμπλέτες χλωρίου –NaDCC 5000 ppm), σύμφωνα με τις οδηγίες των ελληνικών και διεθνών αρχών. Το χλώριο δρα μετουσιώνοντας τις πρωτεΐνες του ιού και έτσι καταρρέει .

Ζητήματα που πρέπει να προσεχθούν:

(1) όσο πιο ακάθαρτη η επιφάνεια, τόσο πιο αδύνατο το χλώριο, διότι δεσμεύεται από το ρύπο.

(2) η χρήση του μόνο με κρύο νερό για αποφυγή μείωσης της δράσης. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί με σφουγγάρισμα ή ψεκασμό στην περίοδο της πανδημίας.

Όλο το προσωπικό καθαριότητας πρέπει να γνωρίζει καλά τις ενδεδειγμένες τεχνικές καθαρισμού. Οι διαδικασίες καθαρισμού πρέπει να λαμβάνουν χώρα πριν την απολύμανση. Για τη χρήση απορρυπαντικών (σαπούνια και άλλα καθαριστικά) πρέπει να χρησιμοποιείται χλιαρό νερό ενώ για τη χρήση απολυμαντικών, π.χ χλωρίνης, κρύο νερό για την αποφυγή της δημιουργίας ανεπιθύμητων αντιδράσεων.

Μετά τον καθαρισμό με την χρήση κατάλληλου απορρυπαντικού, η επιφάνεια πρέπει να στεγνώσει για να ακολουθήσει η απολύμανση με χρήση κατάλληλου απολυμαντικού, το οποίο πρέπει να είναι εγκεκριμένο από το Αρμόδιο Τμήμα Γεωργίας, με ιοκτόνο δράση (συμπεριλαμβανομένων των κορωνοϊών) και να συνοδεύεται από τα σχετικά δελτία ασφαλείας. Η εφαρμογή του γίνεται με την αυστηρή τήρηση των όρων και οδηγιών χρήσης τους και εξασφαλίζεται και επαρκής αερισμός του χώρου. Οι άνθρωποι κορωνοϊοί αδρανοποιούνται με διαδικασία απολύμανσης επιφανειών εντός ενός λεπτού (1') με αντιμικροβιακούς παράγοντες όπως: Υποχλωριώδες νάτριο σε συγκέντρωση 0,1%, Αιθανόλη 70% και Υπεροξείδιο του υδρογόνου 0,5%.

Επισημαίνεται πως πρέπει να γίνει έλεγχος ώστε να μην έχει παρέλθει η ημερομηνία λήξης του προϊόντος, ενώ δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην αποφυγή ανάμειξης καθαριστικών και απολυμαντικών, εκτός αν οι ετικέτες υποδεικνύουν ότι ο συνδυασμός τους ενδείκνυται (π.χ. ο συνδυασμός χλωρίνης με καθαριστικά αμμωνίας μπορεί να προκαλέσει σοβαρό τραυματισμό ή ακόμη και τον θάνατο).

Εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων απολύμανσης χώρων. Στην περίπτωση επιβεβαιωμένου κρούσματος λοίμωξης SARS-CoV-2 στις εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων (εργαζόμενος ή καταναλωτής), η εξυγίανση των χώρων των επιφανειών και των αντικειμένων είναι απαραίτητη. Θα πρέπει να ενημερωθεί ο υπεύθυνος της επιχείρησης έτσι, ώστε να ληφθούν αυστηρότερα μέτρα και να υλοποιηθεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα καθαρισμού-απολύμανσης.

Η εφαρμογή και ο σχεδιασμός των απολυμάνσεων πρέπει να γίνεται υπό την ευθύνη ειδικού επιστήμονα, όπως προβλέπεται από τα επαγγελματικά τους δικαιώματα (π.χ. Επόπτες Δημόσιας Υγείας). Το προσωπικό (εφαρμοστές) που εκτελεί τις συγκεκριμένες εφαρμογές πρέπει να είναι εξειδικευμένο (π.χ. απόφοιτοι της σχολής απολυμαντών ή άλλης ειδικότητας κατάλληλα εκπαιδευμένης), να διαθέτει όλα τα απαιτούμενα μέσα ατομικής προστασίας και να τηρεί σχολαστικά όλα τα προβλεπόμενα μέτρα και κανόνες υγιεινής και ασφάλειας κατά την εργασία.

Το απολυμαντικό διάλυμα προκύπτει από αραιώση 1:50 της οικιακής χλωρίνης που είναι διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου 5%. Η επιλογή μεθόδου της εφαρμογής (ψεκασμός, εκνέφωση κ.λ.π.) και αντιστοίχως η χρήση του απαιτούμενου εξοπλισμού πρέπει πάντα να στοχεύει στην αποτελεσματική και με ασφαλή τρόπο καταπολέμηση του ιικού φορτίου των μολυσμένων χώρων, επιφανειών και σημείων, χωρίς την περαιτέρω πρόκληση ρύπανσης καθώς και φθορών και καταστροφής άλλων υλικών και αντικειμένων.

Αναγκαιότητα της αέριας απολύμανσης ή εκνέφωσης.

Ο στόχος είναι η απολύμανση του αέρα. Λογικά σε ένα κλειστό χώρο έχει νόημα, αλλά σε ένα ανοικτό όπως στους δρόμους δεν κατανοείται η επιλογή, αφού ο ιός δεν μεταφέρεται με τον αέρα, αλλά με τα σταγονίδια έως 2 μέτρα. Η επιλογή σε αυτές τις περιπτώσεις είναι το Υπεροξικό οξύ (hydrogen peroxide 0,5%), όπως μας το δίνει το CDC. Εναλλακτικά σε έλλειψη της παραπάνω δραστικής μπορεί να χρησιμοποιηθεί το χλωριούχο διοξείδιο (μείγμα χλωριώδους νατρίου με γαλακτικό οξύ, αλλά πάντα με την ανάγκη εξαερισμού του χώρου πριν παραδοθεί στην ανθρώπινη χρήση, ιδιαίτερα εάν στην εξέλιξη της επιδημίας τεθούν θέματα αέριας απολύμανσης μικρών χώρων όπως ασανσέρ. Το χλωριούχο διοξείδιο όμως αμφισβητείται εάν μπορεί να δράσει σε αέρια απολύμανση σε ανοικτούς υπαίθριους χώρους, διότι το χλώριο διασπάται από την υπεριώδη ακτινοβολία του ήλιου. Οι υπόλοιπες δραστικές ουσίες ΔΕΝ έχουν ένδειξη για χρήση σε αέρια μορφή. Εάν τεθούν θέματα ελλείψεων δραστικών ουσιών για αέρια απολύμανση, είναι προτιμότερος ο ψεκασμός επιφανειών σε συνδυασμό με αερισμό διαμπερότητας για τους κλειστούς χώρους.

Η απολύμανση των υφασμάτων, βελουδινων επιφανειών επίπλων δεν μπορεί να γίνει με κάποια χημική ουσία. Οι διεθνείς αρχές συστήνουν συσκευή ατμού με θερμοκρασία άνω των 70°C. Η απολύμανση των ρούχων γίνεται μόνο με θερμική πλύση στο πλυντήριο άνω των 80 °C. Όσα ρούχα δεν πλένονται στο πλυντήριο θα πρέπει να εκτίθενται στον ήλιο για μία ώρα, έτσι ώστε η υπεριώδης ακτινοβολία του ήλιου να αδρανοποιήσει τον ιό.

Αναφορά/Παραπομπή στις πιο κάτω διευθύνσεις:

<https://epoptes.wordpress.com/2020/03/16/%ce%ba%cf%89%ce%bd-%ce%bd%ce%bf%cf%82-%ce%bd%cf%84%ce%b5%ce%bb%ce%ad%ce%b6%ce%bf%cf%82-%ce%ba%cf%81%ce%b9%cf%83%ce%b9%ce%bc%ce%b1-%ce%b6%ce%b7%cf%84%ce%b7%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b1-%ce%b3%ce%b9%ce%b1/>

<https://epoptes.wordpress.com/2020/03/21/%cf%85%cf%80-%cf%85%ce%b3%ce%b5%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%b5%ce%b3%ce%ba%cf%8d%ce%ba%ce%bb%ce%b9%ce%bf%cf%82-%ce%b41%ce%b3-%ce%b3-%cf%80-%ce%bf%ce%b9%ce%ba-19954-20-3-2020-%ce%bc%ce%ad%cf%84%cf%81/>